

מקורות צורת הדף

"מודה במקצת" בעבודת ה'

לקוטי שיחות חלק ט"ז, שיחה ד' לפרשת משפטים

אונקלוס

שמות כב משפטים שיא
 שְׁלָם יִשְׁלָם אִם-אֵין לוֹ וְנִמְכַר בְּגִנְבָתוֹ:
 ג אִם-הִמְצֵא תִמְצֵא בְיָדוֹ הַגְּנֵבָה מִשּׁוֹר
 עַד-חֲמֹר עַד-שֶׁה חַיִּים שְׁנַיִם יִשְׁלָם: ם
 שְׁלִישִׁי ד כִּי יִבְעַר-אִישׁ שָׂדֵה אוֹ-כָרִם וְשָׂח
 אֶת-בְּעִירָה וְבָעַר בְּשָׂדֵה אַחַר מִיטֵב שָׂדֵהוּ
 וּמִיטֵב כְּרָמוֹ יִשְׁלָם: ם ה פִּי-תֵצֵא אִשׁ
 וּמִצָּאָה קִצִּים וְנֹאכַל גְּדִישׁ אוֹ הַקֶּמֶה אוֹ
 הַשָּׂדֵה שְׁלָם יִשְׁלָם הַמְבַעֵר אֶת-הַבְּעִירָה: ם
 ו כִּי-יִתֵּן אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ כֶּסֶף אוֹ-כֶלִים
 לְשֹׁמֵר וְגֵנֵב מִבֵּית הָאִישׁ אִם-יִמְצֵא הַגְּנֵב
 יִשְׁלָם שְׁנַיִם: ז אִם-לֹא יִמְצֵא הַגְּנֵב וְנִקְרַב בְּעַל-הַבַּיִת אֶל-הָאֱלֹהִים

דסהדיא נפלת עלוהי דמא לה
 שלמא ישלם אם לית לה ונדפן
 בגנבתה: ג אם אשתכחא ושתכח
 בידה גנבתא מתור עד חמר עד
 אמר אנן חיינ על חד תרין
 ישלם: ד ארי יוכל גבר חקל או
 כרם וישלח ית בעירה ויכול
 בחקל אחרן שפר חקלה ושפר
 כרמה ישלם: ה ארי יתפק נור
 וישכח בבין ויתאכלון (כיא ויכול)
 גדישין או קמא או חקל שלמא
 ישלם דאדלק ית דלקתא: ו ארי
 יתן גבר לחברה כסף או מנין
 למטר ויתגנבון מבית גברא אם
 ושתכח גנבא ישלם על חד תרין:
 ז אם לא ושתכח גנבא ויתקרב
 מרה דביתא לקדם דיניא אם לא

מזר הכנה

רש"י

וּשְׁלָם הוּא נֹקִי מִדָּבָר כִּף רַגְלִי, וְעַבֵר הוּא נֹקִי הַשָּׁן
 הַאוֹכֵל וּמַנְעֵרָתוֹ: בַּשָּׂדֵה אַחֵר. נִשְׁלַח שֶׁל אִישׁ אַחֵר:
 מִיטֵב שָׂדֵהוּ יִשְׁלָם. שְׁמִין אֵת הַמֶּנֶק, וְאִם צֵא לִשְׁלֵם לוֹ
 קִרְקַע דְּמֵי נֹקוּ, יִשְׁלַם לוֹ מִמִּיטֵב שְׂדוּמִיּוֹ, אִם הִיָּה נֹקוּ
 סַלַע, יִתֵּן לוֹ שׁוֹה סַלַע מַעֲדִית שֵׁשׁ לוֹ, לַמֶּדֶךְ הַכְּמוֹז
 שֶׁהַנִּזְקֵן שְׁמִין לְהַסֵּב בְּעִדִּית (ככא קמא ו: מִכְלֵחַ מִסֵּי דְעִיקוּן י:)
 (ה) כִּי תֵצֵא אִישׁ. אִפִּילוּ מִנְעֻמָּה (ככא קמא כג:): וּמִצָּאָה
 קוֹצִים. קְרָדוֹקִ"שׁ בְּלַע"ו: וְנֹאכַל גְּדִישׁ. שְׁלִיחָה בְּקוֹלֵים
 עַד שֶׁהִגִּיעָה לְגִדִּישׁ אוֹ לְקֶמֶה הַמְחֻזְרֵת לְקִרְקַע: אוֹ
 הַשָּׂדֵה. שְׁלִיחָה אֵת נִירוֹ" וְנִרְיָן לִנְרֵי אֹתָהּ פַּעַם שְׁנַיִם
 (ככא קמא ט:): שְׁלָם יִשְׁלָם הַמְבַעֵר. אִף עַל פִּי שֶׁהַדְּלִיק
 בְּתוֹךְ שָׁלוֹ וְהִיא יֹאחַז מִנְעֻמָּה עַל יְדֵי קוֹלֵים שֶׁמֵּאֲחֶה, חֵיב
 לִשְׁלֵם, לְפִי שֶׁלֹּא שֶׁמֶר אֵת גַּחְמֵהּ שֶׁלֹּא תֵלֵא וְחֻזֵק: (ו) וְגִזְבֵּי
 מִבֵּית הָאִישׁ. לְפִי דְבַרְיוֹ"י: אִם יִמְצֵא הַגְּנֵב. יִשְׁלַם
 הַגְּנֵב שְׁנַיִם לְצַעֲלִים (ככא קמא טג:): (ז) אִם לֹא יִמְצֵא הַגְּנֵב.
 וְכֵן הַשּׁוֹמֵר הוּא שֶׁהוּא עַל הַבַּיִת: וְנִקְרַב. אֵל הַדֵּיּוֹקֵן לְדוֹן

שְׁלָם יִשְׁלָם. הַגְּנֵב מִמּוֹן שֶׁגֵּנֵב, וְאִינוּ חֵיב מִיתָה.
 וְאוֹנְקוֹס שֶׁמֵּרַגֵּס אֵם עֵינָה דְסִהְדִּיא נְפֵלַת עֲלוֹהֵי, לִקַּח לוֹ
 שְׂטֵה אַחֵרַת, לוֹמֵר שֶׁאִם מֵאֲחֻזָּה עֵדִים קוֹדֵם שֶׁצֵּא עַל הַבַּיִת,
 וְכִשְׁבֵּא עַל הַבַּיִת נִגְדוּ הַמְרוֹז בּוֹ שֶׁלֹּא יִהְרַגְהוּ, דְּמַיִם לוֹ, חֵיב
 עֲלוֹי אֵם הַרְגוֹ, שֶׁמֵּאֲחֵר שֵׁשׁ רוֹאִים לוֹ, חֵין הַגְּנֵב הוּא צֵא
 עַל עַסְקֵי נַפְשׁוֹת, וְלֹא יִהְרַג אֵת עַל הַמִּמּוֹן: (ג) אִם
 הַמִּצָּא תִמְצֵא בְיָדוֹ. בְּרַשׁוּתוֹ (ככא מַנְעֵחַ ט: מִכְלֵחַ מִסֵּי דְעִיקוּן
 י), שֶׁלֹּא טַעַם וְלֹא מַכְרִי: מִשּׁוֹר עַד חֲמוֹר. כֹּל דְּבַר צִלְל
 מִשְׁלוּמֵי כֶּסֶף, בֵּין שֵׁשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים בֵּין שְׁאִין בּוֹ רוּחַ חַיִּים,
 שֶׁהֵי נֹאמֵר בְּמִקּוֹס אַחֵר (פַּסוּק ט) עַל שֶׁהָ עַל שְׁלֵמָה עַל כָּל
 אֲבָדָה וְגו' יִשְׁלַם שְׁנַיִם לְרַעְהוּ" (ככא קמא טג:): חַיִּים שְׁנַיִם
 יִשְׁלָם. וְלֹא יִשְׁלַם לוֹ מִתַּיִם, אֲלֵא חַיִּים אוֹ דְמֵי חַיִּים" (מִכְלֵחַ
 מִסֵּי דְעִיקוּן י:): (ד) כִּי יִבְעַר. אֵת בְּעִירָה. וְבָעַר. כּוֹלֵס
 לְשׁוֹן צֵהֲמָה, כְּמוֹ אֲנָקְנוּ וְנִבְעִירְנוּ (בְּמִדְבָר כ ד): כִּי יִבְעַר. יוֹלֵךְ
 צֵהֲמוֹתָיו בְּשָׂדֵה וְכֵרֵס שֶׁל צִבְרוֹ וְיִזִּיק אוֹתוֹ צֹאחַת מִשְׁתֵּי אֲלוֹ,
 אוֹ בְשִׁלּוֹת אֵת בְּעִירָה אוֹ בְּכִיעוּרָה, וְפִירְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ (ככא קמא

שפתי חכמים הקצר

י. ד"א דוקא, אלא אפילו חלכה מעצמה, דק לשון הכתוב 'כי יבער'
 תפס בפירושו (רא"ם). יא. ושני מיני נזק אמורים כאן, השלוח הוא
 הרגל, והביעור הוא השן (רא"ם). יב. דבתיב (ישעיה לב כ) 'משלחי הרגל
 השור והחמור' (רא"ם). יג. דבתיב (פסלים א יד) 'כאשר יבער הנבל עד
 תומרו' (רא"ם). יד. פירושו, השורא של השיין 'בשדה' מורה על
 הסמיכות (רא"ם). טו. פירושו, באם שירצה לשלם בקרקע ישלם לו
 ממיטב, אבל אם משלם במטלטלין כל מילי מיטב הוא (רא"ם).
 טז. מד"א כתיב 'כי יבעיר', כמו בסמוך 'המבעיר את הבעירה' (מנח"י).
 יז. 'ציר' לשון חרישה (רש"י משלי כא ד). יח. 'שהרי' לקמן אמר שאין
 הדבר מבורר שנגנב אלא הוא צריך ליטבע שנגנב ממנו, ועוד שעל

ה. ד"א תימא על בעל הבית קאמר דאם חרגו לוח ישלם כופר ולא
 יהרג, שהרי כתוב אחריו 'ונמכר בגנבתו', שמע מינה דעל הגנב קאמר.
 והכי קאמר, למה ד'מים' לוי מפני שישלם ישלם הגנב מה שנגנב, אבל
 אינו חייב מיתה (רא"ם). ז. ו'אשירוש', בססוק הראשון מיירי בלא
 ראוהו עדים כלל, ומכל מקום מותר להרגו אף בלא עדים והתראה,
 משום שהבא במחתרת אינו צריך כלל התראה, כדאמרין בגמרא (מנחות
 עב:) מחתרתו זו התראתו (נח"י). ז. דאף אם טבחז מיקרי אינו ברשותו,
 כי כבר כילה אותו מן העולם לגמרי (גיא). ח. ואף דהתם מיירי בטוען
 טענת גנב, מכל מקום מידת כפל כתוב בשניהם, וילמד סתום מן
 המפורש במה מצינו (רא"ם). ט. כי צריך להחזיר כעין שגול (מלאח"ק).

אִם-לֹא שָׁלַח יָדוֹ בְּמַלְאֲכַת רֵעֵהוּ: ה עַל-כִּלְכֵּל-
 דְּבַר-פֶּשַׁע עַל-שׂוֹר עַל-חֲמוֹר עַל-שֶׁה עַל-
 שְׂלֵמָה עַל-כִּלְכֵּל אַבְדָּה אֲשֶׁר יֹאמֵר כִּי-הוּא זֶה
 עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְבַר-שְׁנִיָּהם אֲשֶׁר יִרְשִׁיעוּן
 אֱלֹהִים יִשְׁלַם שְׁנַיִם לָרֵעֵהוּ: ט כִּי-יִתֵּן
 אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ חֲמוֹר אִו-שׂוֹר אִו-שֶׁה
 וְכִלְכֵּל בְּהֵמָה לְשֹׂמֵר וּמַת אִו-נִשְׁבֵּר אִו-נִשְׁבָּה
 אִין רֵאָה: י שְׁבַעַת יְהוָה תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם
 אִם-לֹא שָׁלַח יָדוֹ בְּמַלְאֲכַת רֵעֵהוּ וְלָקַח
 בְּעַלְיוֹ וְלֹא יִשְׁלַם: יא וְאִם-גָּנַב יִגְנַב מֵעַמּוֹ
 יִשְׁלַם לְבַעְלָיו: יב אִם-טָרַף יִטָּרַף יָבֹאֵהוּ עַד הַטָּרְפָּה לֹא יִשְׁלַם: פ

אושט ידה במא דמסר לה חברה: ה על כל פתגם דחוב על תור על חמר על אמר על פסו על כל אבדתא די ימר ארי הוא דין לקדם דינא יעל דין תרויהון די יחבון דינא ישלם על חד תרין לחברה: ו ארי ימן גבר לחברה חמר או תור או אמר וכל בעירא למטר וימות (כ"א ומית) או אקבר או אשקבי לית דחוי: י מוקתא דין תחי בין תרויהון אם לא אושט ידה במא דמסר לה חברה ויקבל מרה מנה מוקתא ולא ישלם: יא ואם אתגנבא ותגנב מעמה ישלם לקרוהי: יב אם אתקרא יתבר יתי סהדין דתביר לא ישלם:

רש"י

כן הודה במקלטי לומר כך וכך אני חייב לך והמוטר נגנב ממני: (ט) כי יתן איש אל רעהו חמור או שור. פרשה ראשונה נאמרה בשומר חנם, לפיכך פטר בו את הגנבה, כמו שכחוב וּגוּנַב מציט האיש, אם לא ימלא הגנב ונקרב בעל הצית לשבועה, למדת שפוטור עלמו בשבועה זו, ופרשה זו אמורה בשומר שטר, לפיכך אינו פטור אם נגנבה, כמו שכחוב אם גונב יגנב מעמו ישלם^{כ"א} (בבא מציעא ז' ד), אבל על האונס, כמו מת מעצמו, או נשבר או שצה בחזקה על ידי לטעים, ואין חלצה שיעיד דבכר: (י) שבועת ה' תהיה. ישבע שכן הוא כדבריו, והוא לא שלם נה יד להשמתש בה לעצמו^{כ"ב}, שאם שלם בה יד ואחר כך נאנסה, חייב באונסים: ולקח בעליו. השבועה (בבא מציעא ק' ד): ולא ישלם. לו השומר כלום^{כ"ג}: (יב) אם פרוף יטרף. על ידי מיה רעה: יביאהו עד. יציל עדיסי שנטרפה באונס, ופטור: הפרפה לא ישלם. אינו אומר 'טרפה' לא ישלם אלא 'הטרפה', יש טרפה שהוא משלם ויש טרפה שאינו משלם, טרפת חמול ושועל וגמיה, משלם, טרפת זאב ארי ודוב ונחש, אינו משלם, ומי לקסך לדון קניי, שהרי כתיב ומת או

עם זה ולישבע לו שלם שלם ידו בשלו (בבא קמח סג): (ח) על כ" דבר פשע. קיימלא שקרן כשבועתו, שיעידו עדים שהוא עצמו גנבו, וירשיעוהו אלהים על פי העדים: ישלם שנים לרעהו. למדך הכחוב שהטוען בפקדון לומר נגנב הימנו וממלא שהוא עצמו גנבו, משלם תשלומי כפל, ואימתי, בזמן שנשבע ואחר כך באו עדים, שכן דרשו רבותינו זכרונם לברכה (בבא קמח סג: מילתא מס' דטיקין טו), ונקרב בעל הצית אל האלהים, קריבה זו שבועה היא, אחת אומר לשבועה, או אינו אלא לדון, שכיון שבא לדון וכפר לומר נגנבה, מיד יתחייב כפל אם באו עדים שהוא צידו, נאמר כאן שליחות יד, ונאמר למטה שליחות יד, קבעת ה' פהיה בין שניהם אם לא קלנה ידו (פסוק י), מה להלן שבועה אף כאן שבועה: אשר יאמר כי הוא זה. לפי פשוטו, אשר יאמר העד כי הוא זה שנסבעת עליו הרי הוא אללך, עד הדיינין יבא דבר שניהם ויחקרו את העדות, ואם כשרים הם וירשיעוהו לשומר זה, ישלם שנים, ואם ירשיעו את העדים שנמלאו וזומנין, ישלמו הם שנים לשומריי. ורבותינו זכרונם לברכה דרשו (בבא קמח ק"ג: כי הוא זה, ללמד שאין מחייבין אותו שבועה אלא אם

שפתי חכמים הקצר

ואברה (ב"ט ד"ו) (רא"ם). כב. וצ"ב אי אפשר לחפזיז חפרשת בשואל, שהרי חייב באונסים, אלא בשומר שטר איירי, שנשבע שלא שלח ידו ונפטר על האונסין (מנח"י). כג. ד"א תאמר ולא ישלם הכפל, אבל חקרן ישלם, לכן פירש שלא ישלם כלום (רא"ם). כד. דבתיב (ד"ה"ס טו) 'לא יקום עד אחד' וגו' על פי שני עדים וגו' יקום דבר, ודרשו חז"ל (פסוק לא:) זה בנה אב שכל מקום דכתיב 'עד' הסונה לשני עדים (רא"ם). כה. פירוש מי לחש באונך לחלץ בך ארי דב ונחש לחתול שועל ונמיה, הא סתמא כתיב (רא"ם).

הפסוק (פסוק י) 'ואם לא ימצא דרשינן שחור עצמו גנבו (ב"ק סג), על כרחך כי יגנבו היינו שלפי דבריו הוא כן (מנח"י). יט. וכן פירוש, 'אשר ירשיעון אלהים אותו, הוא 'ישלם שנים', שאם העדים כשרים ואז מרשיעים הדיינים את השומר, ישלם הוא שנים, ואם ימצאו וזמנין וירשיעון את העדים ישלמו הם שנים (רא"ם). כ. 'אשר יאמר כי הוא זה' משמע שיאמר לבעל הבית אין בידי כי אם זה (מנח"י). כא. והכי מסתברא טפי לאוקמא בשומר שטר, דתא מחייב בה כנגבה ואברה, ופרשה ראשונה מסתברא לאוקמי בשומר חנם, שכן פטר בה כנגבה

אונקלוס

שמות כד משפטים שכג

לְהוֹרֹתָם: יג וַיִּקַּם מֹשֶׁה וַיְהוֹשֶׁעַ מִשְׁרָתוֹ
וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל־הַר הָאֱלֹהִים: יד וְאֶל־הִזְקֵנִים
אָמַר שְׁבוּ־לָנוּ בְּזֶה עַד אֲשֶׁר־נָשׁוּב אֲלֵיכֶם
וְהִנֵּה אֶהְרֵן וְחֹר וְעַמְכֶם מִי־בַעַל דְּבָרִים
יַגִּישׁ אֱלֹהִים: מפטיר טו וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל־הַר
וַיִּכַּסּוּ הָעֲנָן אֶת־הָהָר: טז וַיִּשְׁכַּן כְּבוֹד־יְהוָה
עַל־הַר סִינַי וַיִּכַּסְהוּ הָעֲנָן שֵׁשֶׁת יָמִים וַיִּקְרָא
אֶל־מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי מִתּוֹךְ הָעֲנָן:
יז וּמְרֵאָה כְּבוֹד יְהוָה פָּאֵשׁ אֲכָלַת בְּרֹאשׁ
הָהָר לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: יח וַיִּבֹא מֹשֶׁה
בְּתוֹךְ הָעֲנָן וַיַּעַל אֶל־הָהָר וַיְהִי מֹשֶׁה בְּהַר אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים
לַיְלָה: פ פ פ

ותפקדתא די כתבית לאלופיהון:
+ וקם משה ויהושע משמשה
וסלק משה לטורא דאתגלי
עלוהי יקרא דיי: יד ולסביא אמר
אוריכו לנא הקא עד די נתוב
לותכוון וקא אהרן וחור עמכוון מן
דאית לה דינא יתקרב לקדמיהון:
טו וסליק משה לטורא וחקא
עננא ית טורא: טז ושרא יקרא
די על טורא דסיני וחקיה עננא
שתא יומין וקרא למשה ביומא
שביעאה מגו עננא: יז וחור יקרא
די פאשא אכלא בריש טורא
לעיני בני ישראל: יח ועל משה
בגו עננא וסלק לטורא וקרא
משה בטורא ארבעין ימין
וארבעין לילון:

קיי"ח פסוקים, עזיא"ל סימן, חננ"י סימן. ומפטירין הדבר אשר היה, בירמיה פרק ל"ד:

רש"י

דבור ודבור מטת המלוות זו: (יג) ויקם משה ויהושע
מושרתו. לא ידעתי מה טיבו של יהושע כאן. ואומר אני,
שהיה התלמיד מלוה לרבו עד מקום הגבלת תחומי ההר,
שאינו רשאי לילך משם והלאה, ומשם ועל משה לדדו אל הר
האלהים, ויהושע נטה שם אהלו ונתעכב שם כל ארבעים יום,
שכן מנינו כשירד משה וישמע יהושע את קול הקעס צרעה
(לכן לא י), למדנו שלא היה יהושע עמהם: (יד) ואל הזקנים
אמר. בלאתו מן המחנה: שבו לנו בזה. והתעכבו
כאן עם שאר העם במחנה להיות נכונים לשפוט לכל איש
רינו: חור. ונה של מרים היה, ואני כלב בן יפונה,
שאמר (דברי הימים א' כ יט) ויקח לו כלב את ספרת ופלד לו את
חור, ספרת ו מביס כליתא נסוטה (כ"ב): מי בעל

דברים. מי שיש לו דין: (טו) ויכסו הענן. רומינו
חולקים בדבר (ויקרא כ"ד), יש מהם אומרים אלו ששה ימים
שמראש חודש [עד עזרת יום מתן תורה. רש"י ישן]:
ויכסו הענן. להר"י: ויקרא אל משה ביום
השביעי. לומר עשרת הדברות, ומשה וכל בני ישראל
עומדים, אלא שחלק הכתוב כבוד למשה. ויש אומרים,
ויכסו הענן למשה, ששה ימים לאחר עשרת הדברות, והם
היו במחלת ארבעים יום שעלה משה לקבל הלוחות, ולמדך
שכל הנכנס למחנה שכינה טעון פרישה ששה ימים:
(יז) בתוך הענן. ענין זה מנין עשן הוא, ועשה לו הקדוש
ברוך הוא למשה שציל [מ"ה חופה] נמוכו (ויקרא כ"ד):

אוצר החכמה חסלת פרשת משפטים

שפתי חכמים הקצר

מומחה (אמי"ש). יג. תיקן בזה שני ענינים, האחד שלא תפרש 'מי לשון
שאלה, והשני שלא תפרש 'בעל דברים' בעל לשון (רא"ם). יח. ואל
למשה, דאחר כך כתיב 'ויקרא אל משה' לקבל עשרת הדברות, ולא יתכן
לומר שהיה משה מכוסה כל הששה ימים, דהלא באותם ימים היה עולה
וירד לדבר לישראל (רא"ם). יט. אף על פי שיעלה אלי ההרה (פסוק
יג) בודאי אחר מתן תורה היה, אמנם חור וכתבו פה כדי לספר הענין
כולו על הסדר (רא"ם). כ. שהרי עשרת הדברות נאמרו במעמד כל
ישראל (מנח"י).

חסלת פרשת משפטים

לתורות' לא יתפרש על כל ספר התורה, שהרי משה כתב את כל
התורה, שנאמר (דברים לא כד) 'ויהי ככלות משה לכתוב את דברי התורה
הזאת על ספר עד תומם', אלא על כרחך עשרת הדברות קאמר (רא"ם).
יד. שהרי הזקנים היו במחנה, ולא יצאו עם משה ויהושע, ועל זה פירש
בצאתו וכו' (רא"ם). טו. ופירוש 'שבו' לשון עכוב, 'בזה' מורה על
המקום, כלומר התעכבו במקום הזה לשפוט את העם (רא"ם).
טז. הוצרך לפרש כן, משום דקשה איך דנו אהרן וחור, הלא היו רק
שנים, לכן מביא שקרובים היו ואשון בשני ופסולים לישוב יחד בדון,
ועל כרחך שלא תנו ביחה, אלא שכל אחד ואחד מהם דן לבדו כיחיד

עמוד מס 339 חומש בית הכנסת מערכת עוז והדר הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ד' יותר מ' יום. דאלו לא יקם שמעון אלא לי יום שהוא זמן ב'ד, הו' שומעין לשמעון אפילו לא זילי נכסיה, ואי מבקש זמן יותר מלי יום ואין אנו יודעים שיש עדים שידועים בדבר, אפילו אי זילי נכסיה דשמעון אין שומעין לו. אלא מיירי שהב' יודעים שיש לו עדים שידועים בדבר [פירוש

שהיו אצל זה הענין אלא שאין הב' יודעים אם יעידו כדברי הנטבע או לא], בזה יש חילוק בין זילי נכסיה דנטבע או לא, וכן הוא מוצא בנזיר בשם הרא"ש [ב"ק פ"ה סימן א'], ועיין פרישה [לפנינו

ומבקש זמן להביא עדים (א) יותר מלי יום שהוא זמן בית דין האף על פי שאנו יודעין שיש לו עדים *שיודעים בדבר נזקקים לתובע (ב) וצריך לשלם לו מיד (א) אם לא שזילי נכסיה (א) ויש היזק בזה לנטבע (ב) וה"ה אם התובע רוצה (ב) שישמענו דבריו תחלה קודם שישמענו דבריו של נטבע (א) או שמבקש מביט דין שלא יפסקו לו הדין עכשיו אלא כשירצה (ה) הוא (ד) או שהנטבע חייב לו שבעה ואומר התובע (ה) שאינו

ציונים ומקורות (ג) מרדכי ריש פרק הפה ב"ק סימן נ"ג. ד"מ א'. ג. טור בשם הרא"ש בחידושי ב"ק מ"ו ע"ב ד"ה שור שנתג ובשמ"ק שם וד"ל הראב"ד. (ד) נמוקי יוסף ב"ק כ"י ע"ב מדפי הר"ף. ד"מ א'.

כתיב ש"ד: וכשעסק שטעה על נטבע לפני יכול לעכב לפסקו הדין אלא השטעה יכול לעכב מהרש"ל שם בשם ר"ן. ראה בש"ד סק"ח.

אפי' לנזלות. והביט חדש נכאן סד"ה והראב"ד] השיג עליו, דמדאמרין סתמא אין נותנין זמן לנזלות משמע בכל גוונא אפילו זילי נכסיה. ושלא דת השיג, דהא דברי הנ"י מוכרחים לפי פירוש זה דמיירי לענין נזלות, א"כ היכי קאמר עלה ואי זילי נכסיה נזקקים לנטבע תחילה, והא דאמרין סתמא אין נותנים זמן לנזלות ומשמע אפי' זילי נכסיה, היינו כשרוצה הזמן על הפרעון משום דזילי נכסיה, לא חיישינן ליה כיון דחייב עכ"פ, משא"כ הכא שטוען יש לי עדים לפטור, נותנים לו זמן אי זילי נכסיה. והמוספות מתחילה הקשו מכה כל שכן

דהא קיימא לן נותנים זמן בית דין לי יום לפרעון, וכ"ש כשטוען אביא עדים, לכך כתבו דנחצות שאני דאמרין דאין נותנים זמן לנזלות, לכך לא מצינו להקשות מהם זמן ב"ד שהוא לי יום. אצל לפי האמת ניחא דהכא שטוען אביא עדים עדיף זה ברור ודלא כהב"ס: (ד) וצריך ש"ש פ"ד מיד. וכתב הב"ס [ד"ה אין] דאין משביעים להטובע אם יש צדו משלו כיון שטוען הנטבע יש לי עדים, דיש לחוש שיצאו עדים ויכחישוהו או יהיה שם שמים מתחלל כלקמן סי' ע"ב [סעיף ט"ו], ע"כ דבריו בקצרה והאריך ע"ש. ואין דבריו נכונים לפי מה שכתבתי לקמן סוף סי' ע"ה ס"ק (ע"ו) [פ"ח] וסי' פ"ו סעיף ל"ג [סקע"ט]. אלא פשיטא דלא מיירי מדיון שבעה ומשביעין אותו בכל ענין, רק דלענין זה מועיל מה דנוקקין לתובע תחילה לענין שצריך לשלם לו מיד, ואין ממתינים לו על העדים אע"פ שאנו יודעים שיש לו עדים, ודו"ק: (ה) שישמענו דבריו תחילה ברי, עיין מ"ש לעיל ס"ק א', ועיין באגודה או"ב דף ע"ו ע"ב [פרק זה בורר לטור סי' י"ח, קש"ב: (ו) שאינו רוצה שישבע פ"ד עכשיו ברי, עיין לעיל סי' ט"ו [סעיף ב'] מ"ש [בשר"ע] בזה:

וכשיראו שראובן תובע לשמעון יסבדו שצ"א (ו) למכור כדי שיפרע לראובן וידחקו אותו בקנייתו, משא"כ כשיראו את שמעון שיטעון בתחילה שיסבדו שהוא התובע, ע"ש: (ז) או שמבקש ברי. והטור סיים בזה, כי שמה היום או מתר ימצא עדים או הנטבע יודה. וכתב ד"מ בשם הרשב"א, דאפי' קנו מידו לדון לפני ב"ד והראה שטרותיו, ויכל להסתלק ולומר לא אדון עכשיו, אם לא כשזילי נכסיה, ע"ש: (ח) שאינו רוצה שישבע פ"ד עכשיו. עמ"ש בסמ"י י"ו [סק"י] דיש נ"מ בזה אף שיכול לסמור שבעתו אם יהיו לו עדים. והא דכתב שם בסמ"י י"ו [סעיף ב'] דלאחר לי יום נטבע צע"כ של התובע, התם מיירי שזילי נכסי הנטבע, ומ"מ ממתינין לו אם לי יום משום דמיירי שהתובע טוען שיש לו עדים שאינו יכול לישבע וכמ"ש שם, וכאן לא איירי בזה*, מש"ה כתב

אורים טק"ט

פורי זהב

מיירי בזיילי נכסיה. והוא תמוה מאד דא"כ היה לומר כן שם. ונ"ל דשם מיירי שהנתבע רוצה להביא עדים להכחיש טענות התובע ואינו חייב לו

סימן כד בהג"ה. אע"פ שאנו יודעים שיש לו עדים שידועים כו'. בסמ"י ט"ז, כתב דזה מהני אפילו [ל' לא] זיילי נכסיה, ומתיר סמ"ע [סק"י] דגם שם

ע"פ מ"ק

ביאור הגר"א

לפרעו בעדים, וכן נאמן לומר יש לי צדך כמות או כלים כמ"ש בתוספתא דשבעות פ"ה [ה"ג] ומיירי דנקט שטרלא או משכון. תוס' [עיין באה"ג ד' (ע"ש): ג. (ליקוט) יותר מלי כו'. דאל"כ הא נותנין לו זמן לזה כמ"ש בסוף צ"מ [קיי"ח ע"א] (ע"כ): ד. (ליקוט) אע"פ כו'. דאל"כ הא אין נותנין לו יותר מלי יום אלא ככה"ג דהכל לפי ראות הדיינים כמ"ש בפרק בתרא דצ"ק [קיי"ב ע"ב] ואי אמר נקיטו לי זמנא, ואמר נתתם הכל לפי ראות עינייהם. הרא"ש שם [פ"י סימן ה'] וקמ"ל דמ"מ נזקקין תחילה כו' (ע"כ): ה. וה"ה אם. רא"ש שם [ב"ק פ"ה סימן א'] בשם ריב"א: (ליקוט) וה"ה אם כו'. כ"פ ריב"א וכו' בתוספתא פ"ו דקנהדרין [ה"ג] התובע את חברו הוא פותח ראשון, ונ"מ לענין מודה מקלף, כמ"ש בסמ"י פ"ח סעיף ט"ו. ש"ך [סק"א] (ע"כ): ו. או שמבקש. שם [ברא"ש] בשם ראב"ד:

באר הגולה

ה. ג"ז שם בתוס'. * פירוש שידועים אנו שהיו שם בשעת מעשה. ו. וכתב ד"מ בשם הרשב"א [ש"ר ח"ד ט"ו ס"ז] דאפילו קנו מידו לדון לפני ב"ד והראה שטרותיו, יכול לומר כן אם לא כשזילי נכסיה.

פתחי תשובה

ב' וז"ל, מרן נקט לשון התלמוד ללמדנו שלא לבד מ"ש הפוסק, אלא אף אם יעלה על לב אדם לומר יש לנטבע איזה צד זכות שנוקב לו תחילה, אע"פ אין נזקקין אלא לתובע, ולכן סתם דבריו דבשום צד אין נזקקין לנטבע תחילה [זולת אם זיילי נכסיה], וזהו דקרוק לשון התלמוד דקאמר בלשון שלילה אין נזקקין אלא לתובע כו'. הרב מהר"ר לוי בתשובה הובאה בספר פני משה חלק א' סי' מ"ו, עכ"ל: ב. שאינו רוצה שישבע לו עכשיו. עיין בתשובת א"ז פנים מאירות ח"א סי' צ"א, אודות שמעון שנתחייב שבעה ללוי והיה חייב מקודם גם לראובן שבעה, ושמעון רוצה לכלול הכל

באר היטב

ה. שזיילי. או נותנין לו זמן אפי' יותר מלי יום להביא ראיות, ויפטור ע"ז מראובן אע"פ אין נזקקין אלא לתובע, ולכן סתם דבריו דבשום צד אין נזקקין לנטבע תחילה [זולת אם זיילי נכסיה], וזהו דקרוק לשון התלמוד דקאמר בלשון שלילה אין נזקקין אלא לתובע כו'. הרב מהר"ר לוי בתשובה הובאה בספר פני משה חלק א' סי' מ"ו, עכ"ל: ב. שאינו רוצה שישבע לו עכשיו. עיין בתשובת א"ז פנים מאירות ח"א סי' צ"א, אודות שמעון שנתחייב שבעה ללוי והיה חייב מקודם גם לראובן שבעה, ושמעון רוצה לכלול הכל

חידושי רעק"א

סימן כד בהג"ה. שאינו רוצה שישבע. נ"ב, ונכלל זה אם נטבע חייב עוד שבעה לאיש אחר ורוצה לישבע לנטייה בפעם א'. משום מעיל זקקה סי' ל"ו:

ו ואינו רוצה לטעון עכשיו בו. ואע"ג דלקמן סי' פ"ו סכ"ד כתב הר"צ שאומרים לתובע שיטעון הכל, הא מסיים שם ואם אינו רוצה נשבע ונפטר ממנו מכל תביעות כו', וכאן מיייר שהתובע אומר דלא איכפת ליה אם ישבע, כי אף בשבעה לא יפטר שיש לו עליו תביעות דלא שייך זהו שבעה, או שציב עדים לדבריו, ובסמ"ע [סקי"ב] וצ"ח לא כתבו כן והאריכו במס': (ח) שומעים לתובע כו'. עוד נ"מ (אפי"י) [אם] ימותו עדיו של נתבע או ילכו למ"ה, והיינו דווקא כשאניס חולים או מוכנים ליתן, רק שאפשר להודמן כן צמח פמאוס, דאל"כ פשיטא דלין לך זילי נכסיה גדול מזה, וזה מיושב מתיבת המוספות [סנהדרין

ע"ל סי' פ"ח ס"ב ש"ך תכ"י

רוצה שיטען לו עכשיו רק כשירצה ויכול כיוצא בזה כגון שאומר שיש לו הרבה טענות על זה וזאינו רוצה לטעון עכשיו ויזי"ח שומעין לתובע אם לא שזילי נכסי הנחבע או שיש לנתבע היזק בזה כפי ראות עיני הדיינים.

ציונים ומקורות (ה) ב"י רמ"מ בשם הרשב"ץ תשב"ץ ח"ב סי' ב'.

מור"ם שכשלא זיילי נכסיה אין שומעין לנתבע שרוצה לישבע עכשיו, משמע הא זיילי נכסיה שומעין לו לישבע עכשיו. א"נ עכשיו לאו דוקא קאמר, וכן משמע מדסיים וכזה אלא לכשירצה, דמשמע אפי' אחר זמן הרבה, דיוקן הוא דזיילי נכסיה הוא דלין שזיין כל כך אצל ל' יום משהין אותו, וק"ל: [יא] ובר' כיוצא בזה. עיין גמא'.

אורים סקי"ב

[ב"ק מ"ו ע"ב ד"ה שאין] וצמרדכי [שם] פרק הפרה סי' ג' [מ"ט] עוד פירוש על נזקקין לתובע מחילה, דהיינו אם נתבע רצון לשמעון שחבולו, או נזקקין להוציא מיד שמעון דמי שחבולו מיד אף ששמעון טוען יש לראובן משלי דידו ורוצה להציב עדים ע"ז טוך ל' יום, כי אין נותנין זמן לחבלות כלל*, ע"ש: [יב] ואינו רוצה

ל"ה ע"א ד"ה אשורן] ומהרש"ל [ב"ק פ"ה ס"ד] על פירוש ריב"א, ועיין בת מוש, עוד יש שאר פירושים בזה ומצאם מהרש"ל פרק הפרה סי' ד', וכזה דלענין הדין כולם אמת, ע"ש שהאריך. ועיין בתשובת הר"צ [שו"ת רמ"א] סימן ק"ח ועיין בתשובת מהר"ש כהן ספר ג' סי' כ"ה [קש"ב]. ולפי שדינים אלו תליים בראות עיני הדיינים קי"רתי:

אף אם עדיין לא טען הרבה טענות אלא שאמר שיש עליו עוד תביעות, שאומרים לו ה"ד שטעון והוא הכל בחד, ואם יטעון עליהן הנחבע טענות שפטר בהן בשבעה, יכלול בשבעה א', ואפילו זה לא כתב מור"ם (שמחרימין) [* שמחרימין] אותו על ככה, אלא מסיק וכזה ז"ל, ואם אינו רוצה והנחבע אומר שאינו חייב לו כלום, נשבע ונפטר מכל התביעות, משא"כ כאן דלא איירי מדין שבעה, ויכול להיות דאיירי דעל טענה שהוא טוען עתה על הנחבע אינו נפטר בשבעה, וא"כ למה יאמרו לו ה"ד שיטענו עתה ג"כ בשאר תביעות, ואף דמיירי גם כן כאן כשיכול לפטור הנחבע על טענה ראשונה בשבעה, מ"מ י"ל דהנחבע אינו אומר שאינו חייב לו כלום בשאר התביעה, אלא כדי להפטר ממנו רוצה שיטענו עכשיו, בזה למדנו כאן דנזקקין לתובע אם לא שזילי נכסיה, וק"ל. ונראה דצמחוס דזיילי נכסיה אף דלא אמר התובע כלל לפני ה"ד שיש לו על פלוני תביעות, אלא הנחבע שמע שקול יוצא עליו שחייב לפלוני, יכול הוא לתבוע לאותו פלוני שירצה לפני ה"ד שטר חוב שצדו עליו, ואם לא יראה מוטל על ה"ד לסלק הקולו קולות מעליו צמחיה לידו כמוז ותמוס, או יעשה כרוז צאופן שלא יתולו נכסיו: [יג] שומעין להתובע בו'. וכזה נד"מ בשם מהר"ו סימן קמ"ו, באחד שנתבע לתבירו ולא רצה להשיב לו מחמת שהוא אלם, ואח"כ חזר הנחבע ותבע לתובע מחמת דברים אחרים, גם הוא א"ל להשיב לו עד שישבי לו מחילה, וע"ש [קש"ב]:

הנהגת כ"י ש"ך דבבר סמ"ע

ע"פ ח"ה

מורי זהב

[סנהדרין ל"ה ע"א ד"ה אשורן] תמהו ע"ז דלא גריעי מזיילי נכסיה דנתבע, וא"כ קשה היאך הסכים הרא"ש [ב"ק פ"ה סי' א'] לסברת הריב"א מאחר שראה תמיהת התוס', ולא דק עליו אלא דלישנא דזיילי נכסיה לא שייך כו', ע"כ:

בתביעה שלו, רק שבא לתבוע ממנו בתביעה אחרת ואומר שיש לו עדים בזה בענין שיהיה ג"כ זיילי נכסים. שוב ראיתי בשם רש"ל שתירץ כן: בשם מהרש"ק. בטור עד ונפקא מינה אפילו ימותו כו'. והתוס' פרק אד"מ

באר היטב

המוצע שלא יטען למכור נכסיו בזה כשיצאו הצדדים מה דמוק למעות, כ"כ הסמ"ע [סקי"ב]. וכזה ה"ש [סקי"ג] בשם התוס' והרא"ש, דלי"מ עוד לענין חבלות דלין נותנין זמן לחבלות כמ"ש סי' ת"כ סכ"ו, אבל בזילי נכסיה נותנין לו זמן אפי' לחבלות, וכזה ה"ש דלין משזיעין לתובע אם יש צדו משל הנחבע, דיש לחוש שיצאו עדים ויחזיקוהו וימצא ש"ש מתחלו כו', ע"ש. ואין דבריו נכונים כמ"ש ס"ט ע"ה וסי' פ"ו סל"ג, ופשיטא דמשזיעין אותו בכל ענין, רק דלענין זה מוטיל שזקקין לתובע מחילה שזריך לשלם לו מיד, ואע"פ שאנו יודעים שיש לו עדים אין ממתינן עליהם, כ"ל ה"ש [ד]. ה' שישבע. ואם המוצע הוא מהנשבעים וטעלים, אין הנחבע יכול לכופו ולומר שנתע מיד ואשלם לך, אלא הצדדים צד המוצע להמתין שזולי יודה לו הנחבע או יצטרך צאופן שלא יטען לישבע. יש"ש ב"ק פ"ה [סימן ד']: ה. עכשיו. ואע"ג דבסי' פ"ו סכ"ד כתב הרמ"א שאומרים לתובע שיטעון הכל, הא מסיים שם ואם אינו רוצה נשבע ונפטר ממנו מכל התביעות כו', וכאן מיייר שהתובע אומר דלא איכפת ליה אם ישבע, דאף בשבעה לא יפטר שיש לו עליו תביעות דלא שייך זהו שבעה, או שצטרך דבריו ע"פ עדים. ש"ך [סקי"ח]: ה. היזק. אפי' אם לא נשבע רק קול יוצא שזה חייב לפלוני, יכול הוא לתבוע לאותו פלוני שזיע דבריו לפני ה"ד ולהראות שטר"ס אם יש לו עליו, ואם לאו מוטל על ה"ד לסלק הקול מעליו ע"י שיטתו לו כמוז ותמוס או יתול להכריז צאופן שלא יתולו נכסיו של זה. סמ"ע [סקי"ב]:

פתחי תשובה

בשבעה אחת, וראובן אינו רוצה להשביעו עכשיו. והשיב דהדין עם ראובן ואין שמעון יכול להכריחו שיקבל שבעתו. וראה מה דתנן [ט"ס] הוא וצ"ל דאיתא אין נזקקין אלא לתובע תחילה ופירש הג"י כו', אף ש"ל דילמא התם לא מפסיד הנחבע מידי אבל הכא יפסיד הנחבע שיצטרך לישבע שתי פעמים, מ"מ נראה דוקא היכא דזילי נכסיה דנתבע או נזקקין לדבריו, אבל לענין שבעה שלא ישבע שבעה אחת שתי פעמים, לא משגחינן בנתבע להפסיד טענתו של תובע, שטענה טובה היא שהיום או מחר תשיב אל לבך ותזכור ותודה, ובדין יכול הוא לעכב שלא לישבע בשבעה אחת, ע"ש, ועיין בסי' ברכי יוסף אות ה' שהביאו. והעיר בזה כמה שגראה מדברי הרב פמ"א הנוכח, דאם ראובן רוצה להשביעו עתה תיכף אחר שישבע שמעון ללוי, דינא הוא דשמעון מצי פטר נפשיה בשבעה אחת עולה בשביל לוי וראובן, דלא אתי עלה אלא מטעם שמה לימים עוד יודה, וזה היפך מה שגראה מתשובת הרדב"ז [ח"ב] סי' תרי"ט [ניבא לקמן בסי' פ"ו סכ"ד ס"ק כ"ה], דפשיטא ליה דלשני בני אדם אין לנו לומר שבעה אחת עולה בשביל שנים, ומסיים ועתה אמת אגיד שדברי הרדב"ז מפורפקים אצלי כעת, ע"ש עוד: ג. שישבע לו עכשיו. עיין בה"ט [סקי"ה בשם היש"ש] שכתב ואם התובע הוא מהנשבעים ונותלים דאין הנחבע יכול לכופו כו'. וכתב עוד ביש"ש שם [סימן ה'], אבל אם

הנתבע היפך עליו השבעה לישבע וליטול, אף דא"י לחזור מ"מ יכול לומר השבע לי בזמן ב"ד או אני חוזר בי ואשבע ואפטור, כי ע"מ כן הפכתי ולא אהיה אגוד בך לעולם, עיין שם, והביאו בספר ברכי יוסף אות ז', ובאו"ת [אורים סקי"י] ובנה"מ [משה"כ סקי"ט], ע"ש. ומסיים האורים וז"ל, ונראה דבריו כי בלא"ה דעת הרבה שיכול לחזור קודם שנשבע חבירו, עכ"ל. ועיין לעיל סי' כ"ב ס"ג ס"ק יו"ד: ד. לטעון עכשיו. עיין בה"ט [סקי"י] עד ובאן מיייר שהתובע אומר דלא איכפת ליה אם ישבע כו', ועיין בסמ"ע [סקי"ב] שתירץ דהכא איירי דבטענה שהוא טוען עתה אינו נפטר בשבעה, ועוד תירץ דאף אם איירי כשהנתבע נפטר בשבעה, י"ל דהנתבע אינו אומר שאינו חייב לו כלום כו', ע"ש. ובתשובת פני משה ח"א סי' מ"ז [הביאו הברכי יוסף אות ג'] תירץ דהכא מיייר דהנתבע אינו אומר שישבע בתביעתו זו, והוא מרצה שלא ישבע עתה על תביעתו זו, והאריך בזה, ולבסוף כתב שהמחזור בכל התיודעים הוא דהכא מתשובת הרשב"ץ אין התובע נפטר מכל התביעות [כתירוף א' דהסמ"ע הג"ל], ושרצה להסכים בה"ב והכנה"ג, ע"ש. ועיין בספר ברכי יוסף אות ג' שכתב, דכל מה שכתבו הרבנים הנוכחים הוא מפני סיבה שלא ראו תשובת הרשב"ץ בשרשה כי בזמן ההוא לא יצא לאור, אבל הרואה בתשב"ץ עצמו בח"ב סי' ב', כי שם כתוב בשאלה דאמר התובע השבע לי בטענה זו וענינים אחרים יש לי עליך ועדות אשביעך עליהם, ואמר הנחבע שלא ישבע עד ביא עזיו ויתבע כל תביעותיו כו'. והשיב הרשב"ץ דאין הדין נותן לעכב השבעה עד שיטעון טענותיו האחרות או שימתול זכותו, זה לא נמצא בשום מקום לחייב התובע לתבוע כל התביעות. והרשות בידו לתבוע היום תביעה אחת ולאחר זמן

ליקוטי אמרים

16

אוצר החכמה

וכו' כמ"ש לעיל בשם הרמב"ם. ואף דהקב"ה נקרא אין סוף ולגדולתו אין חקר ולית מחשבה תפיסא ביה כלל. וכן ברצונו וחכמתו כדכתיב אין חקר לתבונתו וכתי' החקר אלוה תמצא וכתוב כי לא מחשבותי מחשבותיכם הנה על זה אמרו במקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה שם אתה מוצא ענותנותו וצמצום הקב"ה רצונו וחכמתו בתרי"ג מצות התורה ובהלכותיהן ובצרופי אותיות תנ"ך ודרשותיהן שבאגדות ומדרשי חבמינו ז"ל בכדי שכל הנשמה או רוח ונפש שבגוף האדם תוכל להשיגן בדעתה ולקיימן כל מה שאפשר לקיים מהן במעשה דבור ומחשבה וע"י זה תתלבש בכל עשר בחינותיה בשלשה לבושים אלו. ולכן נמשלה התורה למים מה מים יורדים ממקום גבוה למקום נמוך כך התורה ירדה ממקום כבוד שהיא רצונו וחכמתו יתברך ואורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד ולית מחשבה תפיסא ביה כלל. ומשם נסעה וירדה בסתר המדרגות ממדרגה למדרגה בהשתלשלות העולמות עד שנתלבשה בדברים גשמיים וענייני עולם הזה שהן רוב מצות התורה ככולם והלכותיהן ובצרופי אותיות גשמיות בדיו על הספר עשרים וארבעה ספרים שבתורה נביאים וכתובים כדי שתהא כל מחשבה תפיסא בהן ואפי' בחי' דבור ומעשה שלמטה ממדרגת מחשבה תפיסא בהן ומתלבשת בהן ומאחר שדתורה ומצותיה מלבישים כל עשר בחי' הנפש וכל תרי"ג אבריה מראשה ועד רגלה הרי כולה צרורה בצרור החיים את ה' ממש ואור ה' ממש מקיפה ומלבישה מראשה ועד רגלה כמ"ש צורי אחסה בו

אוצר החכמה

וכתיב

בשבת נשמה יתירה מבחי' כל חי והוא בחי' צדיק. ועל"ס ססע"י ט' קיום השבועה ג"כ ע"י ז' נרות המנורה שהם תושב"כ וש"ס משנה.

(ט) באוה"ח ר"פ ויצא יעקב מבאר שבע יעקב זהו הנשמה היורדת לגוף וזהו וילך חרנה. והנה חרון הוא בחי' גרון גימ' ז"פ הבל, היינו שבעה הכלים דקהלת שהם ההכלים שהעולם מתקיים עליהם וההכלים נמשכו מהגרון ע"כ גרון גימט' ז"פ הבל. וע' בתו"א ר"פ ויצא בענין חרון כי יתהפך לבחי' רינה כו'. ופי' מבאר שבע היינו מה שמשביעין אותו תהי צדיק כו'. ואפ"ל דהיינו אשר יעקב גימ' ז"פ הוי' וזהו עצמו ענין השבועה. ועמ"ש בפ' וישע הוי' אל הבל אשר ז"פ הוי' עם ז"פ הבל גימ' אמת כו'. עכ"פ ענין באר שבע ע"ש שמשביעין אותו תהי צדיק. ובבה"ז פ' ויצא פי' באר שבע שמשם נובעים השבעה מדות כו'. והיינו בחי' בינה. והו"ע בארה של שבועה הנזכר במדרש ר"פ ויצא. ואפ"ל כי בכח זה יוכל לעלות מבחי' חרון לבחי' רנה ושיוכל להמשיך מבחי' וישע הוי' אל הבל כו' והיינו ענין ואמת הוי' לעולם. עוי"ל כי היצה"ר יש לו ז' שמות בגמ' פרק בתרא דסוכה דנ"ב והם נגד ז"ת דסלי' ז' היכלות והיצ"ט מדות דקדושה ג"כ ז"ת. ע' בתו"א פ' מסע בד"ה המגביהי לשבת. וע"י שמשביעין אותו מז' מדות דאצוי' תהי צדיק עי"ז יוכל לנצח היצה"ר. וע"ל ססע"י ח'.

קיצור. ויצא יעקב מבאר שבע מבארה של שבועה ממה שמשביעין אותו תהי צדיק. יעקב ז"פ הוי'. וילך חרנה גרון גימ' ז"פ הבל והשבע' ז' הכלי' דקדושה. ועי"ז יוכל להפוד מחרון לרינה. היצה"ר יש לו ז' שמות. והנה כנור של שבעה נימין כנור הוא בחי' נר הוי' כי כנור היינו כו' נר ופי' כו' בגימ' שם הוי'.

(י) עוי"ל שבועה שמשביעין אותו ג"כ מלשון ומשביע לכל חי רצון. ע' מזה בלקו"ת פ' מטות בד"ה עיני כל

אליך ישברו ובד"ה כי ההרים ימושו דהפי' שמשביעיו אותו מבחי' רצה"ע וכענין שיעשה רצונך כרצונו דפי' בלקו"ת בשה"ש בד"ה צאינה וראינה דרוש הב' שכמו רצונו כביכול הוא למע' מהחכ' כד יעשה רצונך שיהי' לך אה"ר שלמע' מהשכל. וע' בתו"א פ' כי תשא בד"ה זה יתנו שיש בו ב' פי' בואהבת כו' ע' במד"ר אמור פ' כ"ט ע"פ ובחודש השביעי ירחא דשבעתא י"ל ג"כ אז בחי' ומשביע לכל חי רצון. ועד"ז י"ל ולנפתלי אמר נפתלי שבע רצון והיינו כי נפתלי ע"ש ומתוקה מדבש ונופת צופים כו'. ועמ"ש ע"פ ע"כ קראה את שמו נפתלי כו'. ולפ"ז א"ש שע"י שבועה זו דבחי' ומשביע לכ"ח יוכל להיות בחי' צדיק כו'.

קיצור. גם פי' ומשביעיו אותו ע"ד ומשביע לכל חי רצון. ובחדש השביעי ירחא דשבעתא. גם לשון שובע במד"ר אמור פ' כ"ט קרוב לס"פ שהוא משובע בכל גיתותי' בתוכו ברכה בתוכו. וע' זח"א ס"פ מקץ דר"ד ב' בענין שני השבע. נמצא יש בו ג' פי' שביעי שובע שבועה. כמו"כ י"ל בענין ומשביעיו אותו שהשבועה בבחי' חי הוי' כנ"ל בהסיוצור דסעי' ז' וכת' ומשביע לכל חי רצון ולנפתלי אמר נפתלי שבע רצון. וענין מעלת הצדיק ע' בלקו"ת בשה"ש ד"ה מי יתנך שאעפ"י שארו"ל במקום שבע"ת עומדים אין צ"ג יכולים לעמוד עכ"ז לפעמים משמע שיש מע' יתירה בצדיקים במי נמלך בנשמותיהם של צדיקים, כי להיות דירה בתחתונים זהו ע"י צדיקים. ואפ"ל עוד כי הצדיק ממשיך יחוד ו"ה שזהו היינו שפע הצדיק יסוד במל', והבע"ת ממשיך יחוד י"ה. וזהו במקום שבע"ת עומדים כו'. אך עכ"ז כל הטובות כ"א בלשון והי'. וע' מזה במדר' ר"פ ויהי ביום השמיני ונמשך מבחי' והי' הוי' לי לאלקים. וכמ"ש מזה בלקו"ת בד"ה וכל בניד פ"ד. הרי ו"ה קודמים לי"ה. ואפ"ל עוד ז"א בעתיקא אחיד ותליא או"א במזלא. אתכלילן. לע"ל יתעלה ז"א בעתיקא כענין ואמר ביום ההוא הנה אלקיני זה כו'. או כי י"ה ר"ת ישמחו

כה:

עין משפט גר מצוה

אָמַר ב' מ"ו פ"י... מנהל תפלה הלכה יו... סמך ענין יעושו' א"ח

תפלת השחר פרק רביעי ברכות

מסורת הש"ס עם הוספות

א) שנת דף ט; ב) על פ"ה תהלים זה... ב) (א) לקמן לג'...

הנהגות הב"ח

א) גמ' אורחות שנק'... ב) נמוס א"ר שיש... ג) לו אמר כנגד...

א"ל ע" לפרקא דרב יוסף. שהיה ראש הסיני... לציט הכנסת ומתפללים תפלת המוספין:

כיון שהגיע זמן תפלת המנחה

הוא ראמר רב הונא אסור לו לאדם שיטעום כלום... וביציאתו תפלה קצרה אמרו לו מה מקום לתפלה זו...

תורה אור השלם

א) מקומו לרוב הב"ח... ב) כי א"ל הב"ח לר' פבד... ג) ועו' הב"ח לר' פבד...

לעו רש"י

פ"ק, פירוש פסוק, קורט גדול של נפוח... (רש"י) שנת דף כא ע"ב

גר נסים נאון

רבן גמליאל אמר בכל יום אדם מתפלל... ח"ח, בתלמוד ארץ... י"ח, ישראל הנהו עד שיעמים...

גלויו הש"ס

גמ' כחלה ר"א, ממ'... לר' אבון בר רב... ר"א בן זורדי, ונ"ט... ר' אבהו בש"מ: שם...

הנהגות הב"ח

א) גמ' ר"א אומר ע"י... ב) נמוס א"ר שיש... ג) לו אמר כנגד...

תורה אור השלם

א) מקומו לרוב הב"ח... ב) כי א"ל הב"ח לר' פבד... ג) ועו' הב"ח לר' פבד...

לעו רש"י

פ"ק, פירוש פסוק, קורט גדול של נפוח... (רש"י) שנת דף כא ע"ב

תורה אור השלם

א) מקומו לרוב הב"ח... ב) כי א"ל הב"ח לר' פבד... ג) ועו' הב"ח לר' פבד...

לעו רש"י

פ"ק, פירוש פסוק, קורט גדול של נפוח... (רש"י) שנת דף כא ע"ב

תורה אור השלם

א) מקומו לרוב הב"ח... ב) כי א"ל הב"ח לר' פבד... ג) ועו' הב"ח לר' פבד...

לעו רש"י

פ"ק, פירוש פסוק, קורט גדול של נפוח... (רש"י) שנת דף כא ע"ב

תורה אור השלם

א) מקומו לרוב הב"ח... ב) כי א"ל הב"ח לר' פבד... ג) ועו' הב"ח לר' פבד...

לעו רש"י

פ"ק, פירוש פסוק, קורט גדול של נפוח... (רש"י) שנת דף כא ע"ב

תורה אור השלם

א) מקומו לרוב הב"ח... ב) כי א"ל הב"ח לר' פבד... ג) ועו' הב"ח לר' פבד...

לעו רש"י

פ"ק, פירוש פסוק, קורט גדול של נפוח... (רש"י) שנת דף כא ע"ב

תורה אור השלם

א) מקומו לרוב הב"ח... ב) כי א"ל הב"ח לר' פבד... ג) ועו' הב"ח לר' פבד...

לעו רש"י

פ"ק, פירוש פסוק, קורט גדול של נפוח... (רש"י) שנת דף כא ע"ב

תורה אור השלם

א) מקומו לרוב הב"ח... ב) כי א"ל הב"ח לר' פבד... ג) ועו' הב"ח לר' פבד...

לעו רש"י

פ"ק, פירוש פסוק, קורט גדול של נפוח... (רש"י) שנת דף כא ע"ב

לעליונים וכל' הוה אמר הבעש"ט ז"ל אפי' מלאך מיכאל הגדול שבמלאכים הי' נותן כל עבודתו והשגתו באלקות אפי' רק עבור מצות ציצית אחת מד' ציציות שיש לכל א' מישראל כי השגת מיכאל הוא בחי' שבאה בהשתל' בעולם הבריאה שהנא בחי' גבול משא"כ בחי' הציצית הו בחי' שער רישי' כעמר נקי שהוא בחי' המשכת אוא"ם ב"ה שלמע' מהשתל' וכן כיוצא בזה בכל המצות וזהו הנס' שמחה של מצוה שהוא עיקר עבודת האדם בעוה"ז וע"ז נא' תחת אשר לא עבדת את ה"א בשמחה ובטוב לבב כו' כי מאד צ"ל שמחה וטוב לבב בשמחה עוה"ז מהמשכת עצמי' אוא"ם ב"ה ע"י המצות שאין כל העולמות ערד אליו כלל כו' ולכן אף שיהי' בעיניו כרשע וידע שיקבל עונש בניהנם עבור זה או יסורי עוה"ז אעפ"כ יהי' שמח וטוב לב משמחה של מצוה הנ"ל כי הרי כל יסורי גיהנם כדאי אפי' נגד קורת רוח שעה א' בג"ע התחתון אצ"ל בג"ע העליון כו' עאכו"כ נגד המשכת עצמי' אוא"ם ב"ה על כל מצוה שאין כל התענוגים עליונים גם מה שלמע' מעלה מג"ע העליון לא יעריך אליו כלל וכלא ממש חשיבי' ולכן צ"ל שמח וטוב לב ואעפ"כ יהי' כרשע בעיניו מצד חסרון היראה כנ"ל ושגם ידע כי מגיע מזה עונש לנה"ב אבל שמחה תקיעא בלבאי מסטרא דא' ואינם תרתי דסתרי כלל כו' וד"ל.

ה) ובכל זה יובן מה שאמר רבי יוחנן בן זכאי לתלמידיו כשחלה ולא עוד אלא שיש לפני שני דרכים א' של גיהנם וא' של ג"ע ולא אבכה כו' אשר לכאו' הוא פלא איד רבי יוחנן בן זכאי שלא הניח דבר קטון ודבר גדול כו' ופשיטא שהי' סו"מ ועש"ט בתכלית נסתפק שמא יוליכוהו לגיהנם ח"ו אך הענין מצד הנ"ל שיש עונש מלמע' גם לא עבור מעשה בלבד הט מחמת חסרון היראה והביטול שאז נק' מורד במלך וכנ"ל שאפי' במלאכים ישים תהלה מפני שאין הביטול כדבעי, אך העוסק בתו' פטור מזה בשעה שעוסק ואולי ה' יוחנן בן זכאי הי' לו איזה זמנים שהוצרך לבטל מת"ת אף גם שמסתמא הי' באופן שהי' מותר לבטל מ"מ אף שאין עליו אשמה מצד

עון הביטול ח"ו אבל לא נפטר מן הירא' והביטול שצ"ל בו או מיד שאינו עוסק בתו' אף גם אם הוא במותר כו' ואולי לא יצא ח"ו כמו שצ"ל ולכן נתיירא ובכה ואמר איני יודע באיזה דרך מוליכין אותי. אך כ"ז הוא לפני מותו. ממש שהוא השעה הסמוכה לכניסה בב' דרכים או בדרך זה כו' ח"ו או בכה משא"כ כשהי' בחיים חיותו בכל יום גיוס הי' שמח בתכלית אף שבודאי קיים מא' רז"ל הי' בעיניו כו' ונסתפק גם אז אולי יהי' לו עונש מ"מ גברה בו שמח' של מצוה בהמשכ' אוא"ס ב"ת ע"י קיום כל מצוה ומצוה על המרירות כו' וכנ"ל באריכות אלא שעה אחת לפני מותו בכה וד"ל.

ונלע"ד . . . שזהו שצוה לתלמידיו יהי רצון שיהי' מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם כי מחמת מורא שמים בלבד שנסתפק אם יצא י"ת הוא שהי' אומר איני יודע באיזה דרך כו' ולכן ברכם יהי רצון שיהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם וד"ל.

לקוטי

מסעי

תורה

צ

עץ החיים. וזהו ענין שמר"ע צלותא בחשאי. וממעמקים קראתיך ב' עומקים הם הב' יסודות דאר"א כו'. ושני הטעמים עולים בקנה א' עפ"מ"ש בזה הרקיע בפרשה בראשית (בדף מ"ה) שאימא מקבלת מעתיק ע"י יסוד דאבא והיינו שהחכמה נק' עדן כו'), אבל בהתגלות הלב שהמדות הם בבחי' גילוי בחי' בפ"ע הם בבחי' הרגש ליש ודבר יש מי שאוהב כו' אזי ממותרי המדה נמשך יניקת החיצונים שהוא היש הגמור כו' שיחזיק א"ע ליש ודבר מפני שיש לו אהבה כו'. והגם שבהתכללות יש ג"כ בחי' פסיעה לבר היינו שככל המדה יש רק כח התגלות אותה המדה. אבל מ"מ לא נמשך מהם בחי' גילוי ממש להיות בחי' מל' בחי' בפ"ע כ"א אחר הלידה ובהתגלות המדות ואז מבחי' היש נמשך יניקת החיצונים כו', (ועוד יובן ענין זה ביותר מ"מ"ש במ"א גבי דרוש ברכת הזימון בענין עה"ד ועה"ח ובענין יין המשומר בענביו משי"ב*). והנה להיות עיקר ענין המסעות הוא בכדי להכניע החיצונים שלא יהיה להם יניקה מהמדות דקדושה ע"כ הוא ע"י העלאתם והתכללותם באור אימא ולא יהיו בבחי' הרגש כלל. ולכן לא היו נחשבים כ"א בששה מדות שכל אחד מהם כלול מז', אבל בספירת העומר שהוא המשכת המדות מלמעלה למטה לחוץ או מבחי' מל' שבהמדות דו"א נבנה בחי' בנין המלכות פרצוף בפ"ע או נעשה שבעה שבועות ז' פעמים ז' כו' (ועמ"ש במ"א ע"פ וקבל היהודים שלתקן שלא יהיה יניקת החיצונים נמשך מקיפים דאימא להגן על המדות, וזהו והאם רובצת על האפרוחים כו' וכמו תבוא אם ותקנח כו'. ובמ"א* נתבאר שמתלבשים ו"ק דאבא ברו"ק דאימא ובוזה נשמרים המדות מיניקת החיצונים. וצ"ל דמ"מ ע"י בחי' מ"ב שהמדות כלולים ביסוד אימא ממש מכניע החיצונים יותר ששם אין להם שום שליטה ויניקה כלל). ובוזה יובן הענין מ"ש רבי יוחנן בן זכאי ואיני יודע באיזה דרך מוליכין אותי. דלכאורה תמוה איך עלתה על דעתו שום ספק שיוליכוהו ח"ו לגיהנם מאחר שכל ימיו היה בתורה ועבודה. אך מפני שהאוי"ר שלו היה בבחי' התכללות בהמוחין דאימא מגודל התקשרותו בהשגה והתבוננות ושם המדות בלתי מורגשים כלל, לכן לא היה יודע ריב"ז אם נתפעל באוי"ר מאחר שלא הרגישם כלל וע"כ אמר איני יודע באיזה כו' (כי על העדר היראה יש עונש. ותדע שהמלאכים מתייראין מהדין ואינו שייך אצלם עון ממש כמאמר כלום יצה"ר יש ביניכם אלא רק זהו שאין היראה כדבעי וכמ"ש במ"א באריכות), כי מדותיו היו מכוסים ונעלמים בשכל וכמו מי שהוא בעומק השכל והעיון אינו מרגיש בשום מדה אף שהמדה ודאי כלולה בהשגה כו'. ועפ"ז יובן מ"ש במ"א בענין גביע הכסף שהטמין יוסף באמתחת בנימין, כי הנה יוסף הוא צדיק עליון ובנימין נקרא צדיק תחתון כמ"ש מזה בבאיור ע"פ מי יתנך כאח לי כו' ע"ש שיש נשמות שהם מבחי' יוסף ויש מבחי' בנימין. ועיין מענין ב' מיני נשמות אלו באגה"ק סד"ה ויעש דוד שם, והנה הניצוצים המתפשטים מבחי' בנימין הם נשמות הבינונים ע"ד שפ"י בסש"ב מהו בחי' בינוני. והניצוצים מבחי' יוסף זהו בחי' נשמות הצדיקים ומבואר בסש"ב פ"י דבחי' צדיק זהו מ"ש מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים דהיינו שמתענג על ה' עונג נפלא כו' וכמ"ש באג"ה על פסוק זה, משא"כ בנינוני כמ"ש פ"ד. אך עכ"ז יוכל להיות לפעמים שגם בנינונים תהיה האהבה עם השמחה והתענוג בה' לפי ערכו אך אינה בשלימות. ועיין בסש"ב פ"ג בעתים מזומנים כו' וס"פ י"ד להתענג ולשמוח כו' ועמ"ש מזה בפ' תצוה בד"ה זכור דעמלק. וזהו ענין גביע הכסף שהטמין יוסף באמתחת בנימין, כסף הוא בחי' אהבה כמ"ש בברכות נשא ס"פ י"ג גבי קצרת כסף שהוא ע"ש נכספה וגם כלתה נפשי ואומר כי נכסף נכספתה לבית אביך, וע"ד מ"ש בזהר בענין ת' עלמין דכסופין דמתענגי בהו צדיקייא. והמשיך יוסף צ"ע בחי' זו לבנימין כדי שגם בנשמות

אח"כ פרצוף הנוק' שהוא מל' דאצילות הנק' עלמא דאתגליא שממנה נמשך ההשפעה לבי"ע. ולכן בנין זה שיהיה הנוק' פרצוף בפ"ע זה נעשה דוקא אחר הלידה והתגלות המדות או נבנה מכל בחי' גילוי הנ"ל של המדות. ספירה ובנין המלכות. אבל כשהמדות הם עדיין בבחי' התכללות בהשכל כיוון שהן עצמן בבחי' ביטול בהשכל אידי דטריד למבלע לא פליט להיות נמשך מהם בנין המל' שתהיה בחינה בפ"ע רק כי אז מדת מל' כלולה בתוך הששה מדות דו"א שהיא בחי' מלכות שבחסד מלכות שבגבורה דהיינו שהם רק ששה מדות רק שכל אחת מהם כלולה משבעה היינו שיש בחינת מל' בחסד שהרי עומד להתגלות אי"כ כלול בו בחי' מל' שהוא ענין התגלות המדה, אבל מ"מ לא שייך שיומשך מהם בנין המל' פרצוף בפ"ע כיון שהם עצמן בבחי' התכללות והעלאה בהשכל שזהו הפך ההשפעה וזהו שבהיות ז' בחי' עיבור במעי אימא הוא בחי' ו' זעירא היינו שהם רק ששה מדות המכוסין במעי אמן הוא השכל רק הנטייה שבסוף הו' מורה שעומד אח"כ להתגלות, וזהו שנק' פסיעה לבר מעצמותו והיינו בחי' מל' שבחסד מל' שבגבורה כו' כח התגלות המדה. וזהו מספר מ"ב הם ששה מדות שכל אחד כלול משבעה. אבל אינן בחי' ז' מדות ממש כי עדיין אין שייך שיהיה המל' בנין בפ"ע להיות עלמא דאתגליא ממש כ"א אחר הלידה. ולכן בספ"ה"ע שהוא בחי' המשכה והתגלות מבינה לז"א ונוק' ונמשך ג"כ בבי"ע עד שנמשך בנפש האדם ע"כ הם שבעה שבועות שהמל' נבנה פרצוף בפ"ע משא"כ בחי' המסעות דכתיב קומה ה' לשון קימה והעלאה שז"א נכלל באימא ואז אינן ז' כ"א רק בחי' ו' רק שוי"ז זה יש בו פסיעה לבר הוא בחי' מל' שבששה מדות אלו אי"כ הם מספר מ"ב היינו ששה מדות שכל מדה כלולה משבעה. (ועיין בע"ח שער א"א פ"ד מענין מ"ב וענין מ"ט כו', ועיין לקמן בד"ה הנה גבי המסעות נתבאר ששם מ"ב הוא ז' מדות כל א' כלול משהה כמו שהם ז' פסוקים דאבגית"ן כל א' יש בו משהה תיבות. והדרוש ההוא כתר"א הוא ועיין שם מזה). והנה להבין למה המסעות הם דוק ע"ד העלאה והתכללות ז' באימא, יובן עפ"מ"ש לא יחפוץ כסיל בתבונה כ"א בהתגלות לבו. פ"י כסיל הוא בחי' יניקת החיצונים שיניקתם מהמדות דקדושה וכענין אברהם שיצא ממנו כו', אך יניקה זו הוא דוקא מהמדות כשיצאו כבר מבחי' בינה להיות בחי' בפ"ע (שמהחזה ולמטה מתחיל עה"ד טו"ר לפי ששם מסתיים יסוד אימא), אבל בהיותן כלולים ונעלמים בבחי' בינה ונק' חסדים המכוסים אז אין מהם יניקה לחיצונים כי בינה נק' עלמא דחירו כו' ולכן לא יחפוץ כסיל הנ"ל בתבונה אותיות בן ובת היינו המדות ז' כשהם כלולים בתבונה ונק' תעלומות לבו לא יחפוץ הכסיל בזה יען מבחי' זו אין לו יניקה ^[1234567 nmn] רק בהתגלות לבו שהוא התגלות המדה אז יש לו יניקה, והטעם הוא כי יניקת החיצונים אינו נמשך כ"א מבחי' היש משא"כ מבחי' אין. והנה כשהמדות כלולים בהשכל וההתבוננות הם בלתי מורגשים עדיין ליש ודבר וזה נק' תעלומות לב שנכלל האהבה ומכוסה בשכלו והשגתו והתבוננותו ומגודל התקשרות בהשגה אינו מרגיש האהבה כלל רק הם כלולים באור אימא ואינם בבחי' הרגשה וישות כלל ואז נק' בשם תבונה אותיות בן ובת הכלולים בתבונה והדעת ממש וע"כ אין מזה שום יניקה לחיצונים שהם בחי' היש הגמור (ובמ"א* נתבאר טעם לזה מפני שהתגלות עתיק הוא בבניה אי"כ בהיות האהורי"ר כלולים ביסוד אימא הם בהתקשרות בעולם התענוג. וזהו ענין שבינה נק' דרו"ר עלמא דחירו. וזהו ענין יוה"כ"פ שכל העליות דרך אימא והוא בחי' רעותא דלבא ולכן לוחות אחרונות שניתנו בחשאי ניתנו ביוה"כ"פ. ופ"י בחשאי פנימית הלב כו'. ובמ"א נתבאר עוד טעם לזה כי הנה אר"א הם תרין ריעין דלא מתפרשין א"כ כשהמדות הם כלולים ביסוד אימא מאיר בהם ג"כ יסוד אבא והחכמה היא כח מה בחי' ביטול

* ע"י בהוספות.

שכ

שמות כג משפטים

אונקלוס

הַחַיִּי וְהַיְבוּסִי וְהַכְּהֹדִיּוֹ: כד לֹא־תִשְׁתַּחֲוֶה
 לֵאלֹהֵיהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם וְלֹא תַעֲשֶׂה
 כַּמַּעֲשִׂיהֶם כִּי הָרַם תְּהַרְסֵם וְשֹׁבֵר תִּשְׁבֹּר
 מִצַּבְתֵּיהֶם: כה וְעַבַדְתֶּם אֶת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
 וּבִרְךְ אֶת־לַחֲמֶךָ וְאֶת־מִימֶיךָ וְהִסְרֵתִי מִחֻלָּה
 מִקִּרְבְּךָ: ס שְׂבִיעִי כו לֹא תִהְיֶה מִשְׁכַּלָּה
 וְעַקְרָה בְּאַרְצֶךָ אֶת־מִסְפַּר יְמֵיךָ אִמְלֵא:
 כז אֶת־אֵימַתִּי אֲשַׁלַּח לְפָנֶיךָ וְהִמַּתִּי אֶת־כָּל־
 הָעָם אֲשֶׁר תִּבְאֵ בָהֶם וְנָתַתִּי אֶת־כָּל־אֵיבֶיךָ
 אֵלֶיךָ עֶרְף: כח וְשַׁלַּחֲתִי אֶת־הַצֹּרֶעָה לְפָנֶיךָ
 וְגִרְשָׁה אֶת־הַחַיִּי אֶת־הַכְּנַעֲנִי וְאֶת־הַחִתִּי
 מִלְּפָנֶיךָ: כט לֹא אֲגַרְשֶׁנּוּ מִפָּנֶיךָ בַּשָּׁנָה אַחַת
 פֶּן־תִּהְיֶה הָאָרֶץ שְׂמֵמָה וְרַבָּה עֲלֶיךָ חֵיֵת

חֹזֵאי ויְבוּסָאי וְאֲשִׁיצִינֹון: כד לֹא
 תִּסְגֹד לְטַעֲוֹתֵהוֹן וְלֹא תִּתְּלַחֲנוּן
 וְלֹא תַעֲבֹד כַּעֲבֹדֵיהוֹן אֲרִי פְגָרָא
 תִּפְגְרוּן וְתִבְרָא תִתְּבֹר קַמְתַּהוֹן:
 כה וְתִתְּלַחֲנוּן קָדָם יי אֱלֹהֵכֹון
 וְיִבְרַךְ יְת מִיכְלֶךָ וְיִת מִשְׁתִּיבָךָ
 וְאֲעֲדִי מְרַעִין בִּישִׁין מִבִּינֶךָ:
 כו לֹא תִהִי מִתְּכָלָא וְעַקְרָא
 בְּאַרְצֶךָ יְת מְנִין יוֹמֶךָ אֲשִׁלַם
 (י"א אֲשִׁלַם): כז יְת אֵימַתִּי אֲשַׁלַּח
 קָדָמְךָ וְאֲשַׁגֵּשׁ (י"א וְאֲתַבְּר) יְת
 כָּל עַמָּא דְאִתְּ אֲתִי לְאֲנַחָא
 (קָרִב) בְּהוֹן וְאֲמַסֵּר יְת כָּל בְּעָלֵי
 דְבִבְךָ קָדָמְךָ מִחֻזְרֵי קָדָל:
 כח וְאֲשַׁלַּח יְת עֲרֵעִימָא קָדָמְךָ
 וְתִתְּרַף יְת חֹזֵאי יְת כְּנַעֲנָאי וְיִת
 חִתָּאי מִן קָדָמְךָ: כט לֹא אֲתַרְכֹּנוּן
 מִן קָדָמְךָ בְּשָׁתָא חֻדָּא דְלִמָּא
 תִּהִי אֲרַעָא צְדִיא וְתִסְגִי עֲלֶךָ
 חֵיֵוֹת בְּרָא: ל עֲרָ עֲרָ אֲתַרְכֹּנוּן
 מִן קָדָמְךָ עַד דְתִסְגִי וְתִחֲסֹן יְת

הַשָּׂדֶה: ל מעט מעט אגרשנו מפניך עד אשר תפרה ונחלת את-

ד יו' אוצר החכמה
 12345678

רש"י

תו"ן, האחת נשרפת לפי שאין 'מיתה' בלא תו"ן,
 והאחרת משמשת כמו אמרתי, טעמא, עשימי, וכן יִנְתַּפְּרִי
 תו"ן מודגשת, שהיא באה במקום שמים, לפי שהיא לרין
 שלשה תו"ן, שמים ליסוד כמו ציוס פת ה' (יהושע י יב),
 מפת חֲלָהִים היא (קהלת ג ט), והשלישית לשמוש: עורף.
 שינוקו מלפניך ויהפכו לך ערפס: (כט) הצרעה. מן
 שרץ העוף. והיתה מכה אותם בעיניהם ומטילה בהם
 ארס והם מתים (מחמתא יב). והצרעה לא עברה את הירדן
 (מכילתא מפי דויטע ה), והחתי והכנעני הם ארץ סיחון ועוג,
 לפיכך מכל שבע אומות לא מנה כאן אלא אלו. וחוי, אף
 על פי שהוא מעבר הירדן והלאה, שנו רבותינו במסכת
 סוטה (ל). על שפת הירדן עמדה חרקה בהם מרה"י:
 (כט) שומרה. ריקנית מבני אדם, לפי שאתם מעט ואין
 בכס כדי למלאות אותה: ורבה עליך. ומרבה עליך"י:
 (ל) עד אשר תפרה. מרבה, לשון פרי, כמו פרו וקבו

(כד) הרם תהרסם. לאומם אלהותם: מצבותיהם.
 אבנים שהם מציבין להשתחוות להם: (כו) לֹא תִהְיֶה
 מִשְׁכַּלָּה. אם תעשה רלומים: מִשְׁכַּלָּה. מפלגת נפלים
 או קוצרת את בני קרויה 'משכלה': (כז) וְהִסְרֵתִי. כמו
 'והממתתי, ותרגומו וְאֲשַׁגֵּשׁ. וכן כל מינה שפועל שלה
 בכפל אות אחרונה, כשהספך לדבר כלשון פעלתי יש
 מקומות שנוטל אות הכפולה ומדגיש את האות ונוקדו
 במללפוח"ס, כגון וְהִפְנֹתִי מְנֹרֹת וְהָמַס גְּלָגַל עֲנָלְחוּ (ישעיה
 סג סח), וְקִבּוֹתִי (קהלת ג כ) מְנֹרֹת וְקִבְּצוּ בֵּית אֵל (שמואל א' ז
 טז), דְּלוֹתִי (ספרי קטו ו) מְנֹרֹת דְּלָלוּ וְתִרְצֻוּ (ישעיה יט ו), עַל
 פְּיֵים תִּקְרִיךָ (שם מט טו) מְנֹרֹת תִּקְרִי לָב (שופטים ה טו), אֶת
 מִי רָלוֹתִי (שמואל א' יב ג) מְנֹרֹת לָרֶץ עֲזַב דָּלִים (איוב כ יט).
 והמתרגם והמותי וְאֲקַטְל, טועה הוא, שאילו מְנֹרֹת מיתה
 היתה, אין ה"א שלה צפפ"ח ולא מ"ס שלה מודגשת
 ולא נקודה מללפוח"ס, אלא וְהִמַּתִּי, כגון וְהִמַּתִּי אֶת הָעָם
 הַזֶּה (במדבר יד טו), והתו"ן מודגשת לפי שאתם במקום שמי

שפתי חכמים הקצר

מ. וְלֹא לְעֹבְדֵיהֶן (רא"ם). מ.א. קאי על 'ועבדתם את ה' אלהיכם' (פסוק כה), שאך בחנאי זה 'וברך לחמך' וגו' ולא תהיה משכלה' וגו' (רא"ם).
 מ.ב. כדי שלא תזיק את ישראל (אמ"ש עפ"י אמרי נועם). מ.ג. וגבול החיי היה על שפת עבר הירדן המערבי (ביאורים למהר"ן). מ.ד. אף ד'רבה'
 הוא לשון עבר, מכל מקום הוא"ו הופכה להבא (אמ"ש).

עמוד מס 336 חומש בית הכנסת מערכת עוז והדר הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

תלת כליל גו תלת ואח"כ מתגדל להיות ו' קצוות וכ"א כלול מכולם להיות אלה אותיות לאה. לאה ילדה ששה בנים כו'. ואח"כ מתגדל להיות כלול מיו"ד הרי ששים. ומתגדל עוד להיות כלול יו"ד מיו"ד עד ס' רבוא והוא ע"י בחי' בינה אימא המגדלם כמבואר במ"א. והיא בחי' תושב"כ ותושבע"פ. שהתורה שבכתב נק' לחם. לכו לחמו בלחמי תרין יודין נקטא וכו'. ובחי' תושבע"פ בחי' בינה טעמי המצות כמ"ש ועשו להם ציצית כו'. כי בתורה הוא בלא טעם ובאו חז"ל ופירשו בה הטעם. וכן מאי טעמא דר' מאיר מ"ט דר"ע כו'. ולכן נקרא בשם שתיה כי השתיה יכול לשתות אף שאינו צמא והיינו מחמת טעם המשקה. משא"כ האכילה אינו יכול לאכול כ"א כשהוא רעב. שבלחם אין טעם. וזהו חו"ב אכילה היא חכמה שהיא רק נקודה ושתיה נק' בינה שהיא הרחבה וד"ל. ודרך כלל התורה נקרא אכילה בחי' המשכת מ"ד. והתפלה היא בחי' שתיה בחי' העלאת מ"ן. וכתוב שפכי כמים לבך נכח פני הוי"ה. וע' בזה ויקרא (דף ד' ע"א). ולכן התורה והתפלה צריכים זה לזה כמו במזון הגוף אין די באכילה בלי שתיה. וכן בשתיה בלא אכילה. כך הוא במזון הנפש צ"ל ב' הבחי' (והנה כתיב לכו לחמו בלחמי שהתורה כמו שהיא למטה היא בחינת מזון לנפש ונקרא לחמו והיא גם כן לחמי כביכול בשרשה למעלה. וזהו החילוק בין ויאכלו וישתו שהיא בחינת ביי"ע לחמו כו'. ומשה בהר סיני השיג כמו שהיא

בחינת לחמי כו':

לא תהיה משכלה ועקרה בארצך את מספר ימיך אמלא. הנה מודעת זאת כי יש למעלה בחינת ארץ החיים שממנה נשפע חיים ומזון לכללות נשמות ישראל לאהבה את ה' לעשות כל מצותיו אשר יעשה אותם האדם וחי בהם חיים אמיתיים דוגמת ארץ הלזו התחתונה הגשמית שמצמחת כל מיני מגדים להחיות בהם נפש כל חי חיים גשמיים. וזולתה אין קיום וחיות לכל הדרים עליה כי לא יועיל הון ועושר זהב וכסף אם לא יהיה צמח האדמה ח"ו. וכך כל חיות רוחני הנמשך לאדם לתורה ולעבודה הכל הוא ע"י ארץ החיים העליונה וכמ"ש בארצות החיים. (ומ"ש בארצות היינו כי יש ארץ עלאה וארץ תתאה. דהיינו כנ"י דלעילא וכנ"י דלתתא כי גם למעלה יש בחי' כנ"י כי ישראל עלו במחשבה) ונק' בשם ארץ. כי כמו ארץ הלזו הגשמית אין כח צמיחתה מצד עצמה אלא מן הזריעה וכח הצומח אשר ניתן בה להיות ממנה ועל ידה נגדל ונצמח כל הזרעים שבתוכה. כך החיים הרוחניים הנמשכים ונשפעים מארץ החיים הם נמשכים ממקור וחי החיים ב"ה כי הוא הנותן כח בארץ להוציא צמחה. אך זאת עבודת האדם לחרוש ולזרוע בה. והיינו כמ"ש אור זרוע לצדיק כי ועמך כלם צדיקים כתיב. ואינו שם התואר דהיינו מדרגת צדיק אמיתי שנתבאר במ"א. אלא ר"ל מדרגת אדם כשר שאינו רשע ח"ו וכמ"ש צדיק ורשע לא קאמר. והאור היא אהבת ה' ותשוקתו אליו ית' הנמשך לאדם הנה הוא זרוע בארץ החיים לצדיק. פי' להיות צדיק ומקושר בה' לדבקה בו. וזאת ישים האדם אל לבו וידע נאמנה ויאמין באמונה שלימה כי כל אהבה ויראה הנמשכים אליו הוא מתת אלקים שנותן כח הצומח בארץ העליונה להצמיח אהבת ה' ויראתו על פניו ואינם נמשכים מכח האדם העובד עצמו. וע"כ כל עיקר עבודתו לא תהיה לאהוב ה' מעצמו שיהיה הוא העובד והוא האהוב כו'. כ"א כמ"ש ועבדתם את הוי"ה אלקיכם. ופי' לפי פשוטו אינו מובן וכי הוא יתברך לעבודתנו הוא צריך וכלום חסר ח"ו ואם צדקת מה תתן לו. אלא הענין כי הוי"ה פי' היה הוה ויהיה ואני ה'

ומוכשרים לבנין. והוא ענין מ"ש כי כארבע רוחות השמים פרשתי כו'. ולא גלו ישראל אלא להוסיף כח העלאת של ע' לשון ללשון הקדש. וכמ"ש אני חומה זו תורה שמהאותיות של ע' לשון נעשה גם מהם בחינת חומה זו תורה. וכמו שמצינו בתנאים ואמוראים שדברו בגמרא בלשון ארמי הכי השתא אא"ב כו'. וכן אנו מתרגמים התורה בלשוננו לשון לע"ז שהוא ענין העלאת הלע"ז ללשון הקדש. אלא שצריך לשרפן תחלה בק"ש בכל לבבך ובכל נפשך כו'. כי מכל הדברים שמדברים בכל לשון מו"מ שנעשה מן המו"מ מאכל ומשקה ובכח האכילה היא מתפלל וקורא ק"ש כו' ע"י נשרפו האותיות וע"י נעשו מוכשרין לבנין וכמ"ש בדור הפלגה שנפלגו לע' לשון אמרו הבה נלבנה לבנים ונשרפה לשרפה ותהי להם הלבנה לאבן כו'. ונקרא לבנת הספיר ספירים ומאירים כו'. והנה משה היה באצ"י ושם אין בחי' לבינה כלל רק הכל הוא בחי' אבנים כי באצ"י איהו וחייהו וגרמוהי כלא חד ולא שייך שם בחי' לבינה שהוא בחי' בטול היש. אבל נדב ואביהוא וע' זקנים שהיו מבריאה ראו איך שלבנת הספיר אותיות של שם ב"ן בטול היש. ועצם השמים אותיות של שם מ"ה כי שמים בחינת ז"א שם מ"ה ועצם השמים הוא בחי' האותיות של שם מ"ה באים לטהירו עלאה שהוא לפי פי' עמק המלך למעלה מבחי' א"ק כמ"ש בזהר גליף גליפו בטהירו עלאה כו'. ולפי קבלת מהרח"ו הוא א"ק והיינו לפי שנעוץ סופן בתחלתן וסוף מעשה במחשבה כו':

ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו. כי הנה נדב ואביהוא וע' זקנים היו מעולם הבריאה ככל ישראל שהיו באותו הדור אלא שהיו החשובים שבאותו הדור לשון ומאציליה קראתיך בחי' אצילות שבבריאה. לא שלח ידו שלא זכו להשיג את בחינת הידים העליונים למעלה מן הכסא כמו שהם מחוברים וסמוכים לראש. כמ"ש בזהר רישא דמלכא אתתקן בחו"ג וכו'. משא"כ משה ואהרן שהיו שרשם מאצ"י. הוא אהרן ומשה הוא משה ואהרן מזו' רועים כו'. וכן האבות הן המרכבה שהיו מבחינת אצילות השיגו גם את בחינת הידים העליונים כו':

ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו. ויחזו לשון תרגום בחי' אחוריים שלא ראו והשיגו אלא בחי' אלקים. כי שמש ומגן הוי"ה אלקים ולע"ל מוציא חמה מנרתקה כו'. ויאכלו וישתו הוא בחי' אכילה ושתיה שבבריאה מ"ן ומ"ד מ"ה וב"ן כו' כי החיות של האכילה היא מלמעלה למטה שיורד המאכל לאצטמוכא ומתבשל בכבד ועולה ללב ומוח ומשם מחיה בדרך ירידה שיורד כח מן המוח ללב להפתח ולהסגר להתפשט הדם בכל האברים בדרך רצוא ושוב כו'. אך הנה הדם עצמו אינו עולה למוח מחמת גסותו ועבותו וגידו ועורקי המוח דקים מאד. וזה פעולת השתיה לרכך הדם ולקלשו ואז עולה מן הדם רק דבר דק וכח בלבד לחלוחית למוח לחזקו שהוא חיות דרך עלייה והוא בחי' מ"ן ומ"ד וכמ"ש בזהר ע"פ אני ישנה בגלותא שהוא ענין הסתלקות מוחיו מו"א לפי שאין העלאת מ"ן מלמטה. ולכן יכול אדם למות בצמא אף שאוכל. והיינו לפי שאין הדם יכול להתפשט באברים (וע' בפי' המשניות להרמב"ם רפ"ג דעירובין והמים כו') משא"כ במשה כתיב לחם לא אכל ומים לא שתה וכו' שהיה ניזון מבחי' אכילה ושתיה שבאצילות. כמ"ש אכלתי יערי עם דבשי כו'. אכלו רעים שתו ושכרו שהם בחי' חו"ב שנקרא אכילה ושתיה. חכמה בחי' אכילה בחי' נקודה ויצא ככרם חצו. ובחי' בינה נק' שתיה לפי שמרחיב ומגדל בהרחבה שמדבור א' נעשה הרחבה והתפשטו וכמשל הטפה היא בחי' נקודה ומתגדל בבטן האם ע"י שהייה בבטן האם תשעה חדשים להיות בציור אברים כו'. וכנודע בחי' ז"א הוא

שמהווה את הכל מאין ליש ושם זה הוא בכל עולמות אצילות ב"ע שאין חילוק ביניהם אלא שזה ברא וזה יצר כו'. אבל דרך כלל הנה הוא מחיה את כולם ומהוה אותם מאין ליש. אך אמתות שם זה אינו אלא לגבי העולמות הנאצלים והנבראים והנוצרים והנעשים. אבל לגבי הקב"ה בכבודו ובעצמו לא שייך כלל לומר שם זה דכולא קמיה כלא חשיב ואינם נתפסים אצלו בגדר מציאות כלל כמ"ש אני הוי"ה לא שניתי. ואתה הוא קודם שנברא כו'. ואתה הוא לאחר שנברא כו'. וזהו מ"ש בפרקי דר"א (פ"ג) עד שלא נברא העולם היה הקב"ה ושמו בלבד. פי' שמו לבד ששמו אינו בגדר מהוה ומחיה כלל אלא הוא לבד וכענין נשגב שמו לבדו. ונשגב הוא מורה על הפלגה יתירה שהוא מופלג הרבה מעולמות הנאצלים כו' רק כי הודו על ארץ ושמים. פי' שנמשך הוד וזיו משמו לחיות ארץ ושמים. אך וירם קרו לעצמו כתיב להיות לו לעם קרובו להיות קרבים אליו בעצמו כדי לקרבם אליו ליכלל ביחודו ית' כמ"ש חמלה גדולה ויתירה כו' כמ"ש במ"א. ומזה תתלהט נפשו להשליך נפשו מנגד למסור נפשו על קדוש השם בפועל ממש להיות נפש צמאה וכלתה לה' לאתדבקא רוחא ברוחא. דהיינו שיהיה כל מחשבה דבור ומעשה שלו במחוד"מ של הקב"ה ומצות מעומקא דלבא בדביקה וחשיקה כו' כמ"ש בזהר ע"פ נפשי איתיד כו' כמ"ש במ"א. וזהו ותתפלל חנה על הוי"ה כי תפלה הוא מלשון התקשרות שהתקשרה עצמה על ה' פי' למעלה מעלה מבחי' שם הוי"ה המורה על התהוות העולמות וחיותן כ"א ליבטל וליכלל ביחודו ית' במסירת נפש בפ"ע. והנה משם נמשך בחי' ר"ר על נצוץ אלהות שבנפשו. וזהו בכה תבכה לעורר רחמים רבים. וזהו המלך המרומם לבדו כו' והמתנשא מימות עולם. פי' שהוא רם ונשא מגדר ובחי' עולם ולפיכך ברחמיך הרבים שמחמת התנשאותו מימות עולם עד אין חקר גדלה בעיניו הרחמנות על כל העולם ואפי' על עולמות עליונים אפי' על בחי' ג"ע העליון ולמעלה מעלה עד רום כל המעלות שייך אצלו רחמנות כי כולם שפלים אצלו. משא"כ בעולמות הנאצלים והנבראים כו' כל מה שיורד מטה מטה מתמעט בחי' רחמים עד שבבחינת ארץ הלזו הגשמית אין אנו משיגים הרחמנות אפילו שעל עוה"ז הגשמי כיון שאנחנו בתוכה כי הרחמנות הוא אצל גדול על הקטן. כי כמו שהוא מתנשא עד אין חקר כך רחמיו מרובים אף כי נשגב שמו לבדו מ"מ הרי אלהי עולם כו'. וזהו אלהי עולם ברחמיך. ובקשתנו הוא שלפי שאין אנו משיגים בשכלנו הרחמנות אתה תעורר רחמיך הרבים שלא נטבע ונשקע בזה העולם. ותהי' מגן ישענו משגב בעדנו. פי' משגב כמו חומה נשגב' ומוקפת. וכן מגן הוא מחסה להסתיר בפני האויבים (כי בחי' המקיף מסמא עיני החיצונים שלא ישלטו):

והנה כתיב ואברהם זקן בא בימים. פי' זקן זה שקנה חכמה. ואמרו ע"פ ביששים חכמה שדעתם מתיישבת עליהם. דהיינו שתהיה עבודה בקביעות ובישוב הדעת ולא יהיה פעם כך ופעם כך כי צריך להיות כל הימים שלמים כמ"ש בזהר והימים שנתנו לו מן השמים לחיות בהם כימי שנותיו לא ניתנו לבטלה אפילו שעה אחת יתירה על השיעור ששיערו כמה הוא צריך להשלים את נפשו. ומזה יתבונן המשכיל להיות ממארי דחושבנא לחשוב כל המחשבות והדבורים והמעשים דבר יום ביומו. והנה הימים הם בחינת לבושים והם לבושי התורה והמצות שלומד ועושה בכל יום. ובלבושים אלו יכול האדם לקבל גלוי אלהותו ית' ואהוי"ר הנמשכים מארץ עליונה בתוספת אורה כי אף שלומד פשטי התורה ואינו מגיע לו מזה שום אהוי"ר בשעת מעשה מ"מ הרי התורה אור זרוע בארץ עליונה ומשם תצמיח

שו"ה ליבטל, נדפס: "בפ"ע", פי' הר"ת: "בפנימיות עצמותו". – הערת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע.

לא שניתי וכולא קמיה כלא חשיב ותהיה עבודתכם כ"כ עד שבחי' זו תהי' אצליכם בבחי' אלהיכם כאלו הוא אלקים שלכם. דהיינו שיהיה שורה וקבוע במוח ומחשבה ומורגש ונתפס בשכלו באמת לאמתו כאלו עיניו רואות גילוי אלהותו ית' ממש. ועד"ז הוא סדר כל השבחים אלהי אברהם כו' הגדול כו'. כי במקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו כי באמת כולא קמיה כלא חשיב והתלבשותו בבחי' גדולה כביכול ענוה היא. והוא באמת עיקר העבודה ומכאן עיקר ההתחלה מלמעלה למטה. וזהו באמת עבודה גדולה שיוכל מוחו הגשמי לקבל ולתפוס בו גילוי אלהותו ית'. והנה בכאן נולדה ונתעוררה מדת אוי"ר ונק' בשם הולדה. כי אהוי"ר הם בחי' בן ובת. שאהבה היא בחי' בן כמ"ש זכר חסדו. והיראה היא בחי' בת. וזהו בת תחלה סימן יפה לבנים שצריך לעורר יראת ה' ופחדו תחלה כי זה השער לה' כמ"ש במ"א. משא"כ כשאין עבודתו עד"ז ובחי' זו רק שרוצה לאחוז במדות אהוי"ר להיות אוהב וירא כו' הנה היא לא תצלח בידו ולעולם לא יוליד שום אהבה ויראה אמיתיים כ"א דמיונות שוא שהוא דבר שאין לו קיום אלא לפי שעה ונק' בחי' זו משכלה שיולדת וקוברת. ועקרה היינו שאינה יולדת אהוי"ר כלל. וזהו לא תהיה משכלה ועקרה בארצך כי סבת היות בחינות אלו משכלה ועקרה ^{אצל החכמה} הוא מחמת כי הם בארצך ואינם באים מארץ עליונה:

אך הנה יש עוד בחי' עקרה. והוא כענין מארז"ל ע"פ אין לה ולד אפי' בית ולד אין לה ושהיו טומטומים פי' שנסתם כ"כ עד שאין לה כלי קבול לקבל הריון. ועד"ז הנה יש באדם ג"כ בחי' זו לעבודת ה' שאינו תופס במוחו ושכלו האמת כאשר הוא מחמת שאין לו כלי מחזיק. כי כנ"י נק' כוס ישועות שהוא כלי קבול לקבל החסדים העליונים ונק' כוס של ברכה שמקבלת יין המשמח דהיינו בחי' התבוננות הנ"ל. והיינו כשהוא כלי ריקן. משא"כ אם מחזיק מקום לעצמו ונחשב בעצמו ליש ודבר בפ"ע. ולכן הוא עוסק ברצונותיו לומר כך אני רוצה וכך טוב לי זה איני יכול לעשות וכיצא בדברים ויש בזה פרטים ופרטי פרטים עד אין מספר. אך דרך כלל יש בחי' זו לכל אר"א למצוא בנפשו. הן העוסקים במ"מ. הן יושבי אוהלים בכל דבר שאומר אני כו' ומחמת זה נטמטם ונסתם מוחו:

והנה העצה לעשות כלי ריקן הוא כמ"ש לב נשבר ונדכה כו' אשכון את דכא וגו'. והוא כמשל אומן העושה כלי קבול שצריך להכותה בפטיש סביב סביב עד שנעשה חלל בתוכה וכך יהיה האדם ידכה וישוח להיות שפל רוח שלא יתפוס מקום כלל שיהיה מקומו פנוי וחלל כאלו אין ואפס ממש. אך עוד אחת היא משארז"ל כוס של ברכה צריך הדחה מבפנים והענין הוא כי אפילו מי שהוא נדכה בטבע כגון שהוא עני ואין לו מצח להרים ראש. עוד צריך הוא שלא יטה לבו אפילו לדברים המותרים להיות מקושר בהם בכל לב ונפש כי אפשר לעולם שיתקיים עשיית דברים המותרים בלא לב גי'כ ואם הטוה לבו ונקשר להיות בהבלי העולם א"א להיות כלי קבול עד שיטהר והוא כמו למשל כוס המלוכלך שא"א להטיל בו יין עד שירחצנו וכן האשה לא תוכל לקבל הריון אפילו יש לה בית ולד אם לא נטהרה מטומאתה:

והנה אחר שעשה כלי קבול נקיה ומודחת הנה הוא עוד צריך לשית עצות בנפשו. והוא ענין מ"ש ותתפלל חנה על ה' ובכה תבכה. כי הנה כנ"י יש לה כמה בחי' ושמות וכשהיא בבחי' הולדה נק' בשם לאה אם הבנים. וכשהיא בבחי' עקרה שאינה מולדת אהבה ויראה נק' בשם חנה כמ"ש ולחנה אין ילדים. והעצה היא ותתפלל חנה על הוי"ה. והענין כי הנה שם הוי"ה מורה ע"ש

צדקה ורב חסד דהיינו בחי' אהבה רבה על נפשות ישראל להאיר להם בלבושים אלו. וזהו את מספר ימין אמלא. פי' כי הנה בחי' הימים עצמן שהן הלבושים מוטל עליך לעשותן ומספר ימין הוא אור שבתוך הימים כמ"ש בזהר ע"פ השמים מספרים. ופי' מנהרין ומנצצין כספירין ובחי' מספר זה עלי למלאותו שיאיר עליך מכח הצומח שבארץ החיים. וכן בענין סור מרע אמר והסירותי מחלה מקרבך. פי' המחלה אשר נדבקה ונשרשה בקרבך. והוא ענין מארז"ל ד' מתו בעטיו של נחש שאע"פ שהם צדיקים גמורים מ"מ נשאר במ

עדיין איזה שמץ מזוהמת הנחש שלא יכלו להסירו מכל וכל. והוא עיקר נקודת קליפת גסות הרוח שנעשה בטבע האדם בחטאו מעץ הדעת טוב ורע דהיינו שרואה א"ע ומכיר חסרונו או יודע שזה טוב לו. כמ"ש ותרם האשה כי טוב העץ למאכל וגו' וזהו שרש הזוהמא ומקור לכל התאוות והעבירות כי בוחר בזה לטובתו או לרעתו. משא"כ קודם החטא היו ערומים כדכתיב מי הגיד לך כו' כי לא היו מרגישים שום הרגש חסרונם או טובה לעצמו רק שהיו משיגים גלוי אלהותו ית' וד"ל:

פרשת תרומה

משער היראה דגדול מורה על גדלות התפשטות האור בבחי' א"ס כו':

אך זהו התורה כמו שהיא למעלה וכדי להיות המשכה מבחי' ח"ע להתלבש בתורה דבריאה (שהיא התורה שלפנינו כי תלמוד בבריאה כו') צ"ל ע"י צמצום. וזהו שארז"ל צמצם שכניתו בין בדי ארון. כי מפני שמשם הקול מדבר למשה הוא ע"י שצמצם כו' ובחי' זו נק' כרוב אפי זוטרי בחי' אדם הקטן כמשל הקטן שהגילוי במוחין שלו מצומצם יותר מבאדם הגדול. וזהו כרוב א' מקצה מזה שהוא המשכה מלמעלה למטה (וכמ"ש מקצה השמים מוצאו כו'. ושמש היינו בחי' תורה ע' בזהר תרומה) (קל"ז) להיות מקור ושרש להמשכת האור בכי"ע. וכרוב א' מקצה מזה הוא כדי להיות ירידה זו הוא ע"י אתעדל"ת בק"ש למסור נפשו בא' ואהבת. והיינו ע"י שמע ישראל להתבונן איך הוי' אחד אני הוי' לא שניתי רק שאמר והי' העולם כי הוא צוה ונבראו כו' וכולא קמי' כלא חשיב. ולכן ע"י התבוננות זו יבא למס"ג להיות ועמך לא חפצתי. ולכן נק' כנס"י כלה לשון כלות הנפש ממטה למעלה. וזהו בחי' הכרוב מקצה מזה לעלות מבי"ע ליכלל באוא"ס לאסתכלא ביקרא דמלכא. וזהו עינינו נשואות אל ה' (ונק' שמור לנוק' עמש"ל בדה זכור את יום כו'). ועי"ז כמים הפנים נמשך מלמעלה ג"כ עיני ה' אלקיך בה כו'. וזהו ועשית שנים כרבים כו' (ועמ"ש ע"פ שיר השירים מענין פי' חתן וכלה וע"פ לבנתני. ועיין בזהר פ' בלק דקפ"ז ענין דאזעירת גרמה כו') מן הכפרת תעשו את הכרבים הוא בחינת סוכ"ע שמקיף לשניהם בשוה (וכמש"ל שאא"ס ב"ה למעלה מעל' אפי' מבחי' ח"ע וכ"ש מבחי' כרובים ואפי' זוטרי. ועמ"ש ע"פ כי על כבוד חופה ענין ב' בחי' כבוד והחופה ומקיף שעליהם. וזהו ענין ב' הכרובים והכפרת):

והנה כתיב והיו הכרבים פרשי כנפים למעלה כו' ואית' בזהר פ' אחרי (דנ"ט ע"א) ובוחי' (דרכ"ח סע"ב) תלת זימנין ביומא כו' אינון מגרמיייהו סלקין גדפייהו כו'. ופי' הרמ"ז שם דהיינו בשעת ג' תפלות שבכל יום דהיינו שבכל עת התפלה מג' תפלות הנ"ל הם עולים מבי"ע למעלה באצי' וזהו סלקין גדפייהו שהוא ע"י התעוררות האהבה ויראה שבישראל שאהוי"ר נק' גדפיין ופרחא לעילא (ועמ"ש הרמ"ז פ' אחרי שם מענין בכנפיהם ועיין בזהר פ' בלק (דר"ד ע"ב) נהורא קדמאה כו' כנפים עלאין ונהורא קדמאה הוא רב חסד. ובעבודת ה' היא האהבה רבה שלמעלה מהשכל. ועמ"ש"ל פ' יתרו בענין האבות הן המרכבה וזהו ענין שהכרובי' סוככים בכנפיהם על הכפרת שבו הלוחות והתורה) ואז נקראים אדם הגדול ואפי' רכרבי כיון שעולי' לאצי' אשר איהו וחיהו וגרמוהי חד בהון ולכן תפלה הוא ל' חבור כמו נפתולי נפתלתי. ובלשון המשנה התופל כלי חרס שמתחברים

תורה אור עמוד מס 166 א (בראשית, שמות) שניאור זלמן בן ברוך מלאדי הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

עיונים

רמד

פרשת

דף רכ"ד ע"א

ויחי

לקמן, גם החותמא הוא חותמו של הקב"ה, הנק' אמת, הנה הג' אותיות אמת, הם בכינה ז"א ומלכות, נרמז בזה הג' דברים שאמר אח"כ טרחין בסכה ולולב ואחריו, סכה חסדים דכינה, לולב (עם ההדסים והערבות האגורים עמו) חסדים דו"א, אחריו חסדים דמלכות.

ענין לגיון לחרי בני נשא כו' נפק חד לגיון כו' שאילו לו אמר לון מאן דיפוק כו' הוא נצח. דקדק לומר לגיון, לגיון דוקא, הוא כי לגיון הוא מחיל המלך, ומובן שהם מבחי' גבורות ודינים, ולכן לו דוקא שאלו מאן נצח, את הרין, יען הוא מבחי' גבורות ודין הוא יודע מאן נצח, אך נקרא לגיון דוקא, הוא כי הגבורות והדינים הם בחי' שמות אלה"ם שבכינה ז"א ומלכות כנ"ל, והמתקת הדינים כשרשם הוא החילוף דשמות אלה"ם באכד"ם, שנחסר מספר ח"ד מאלה"י דאלה"ם, ונעשה ל"ג מספר כד"ט, ובג' שמות אלה"ם הוא ג"פ ל"ג מספר לגיון במכוון, (ל"ג הוא חילוף אלה"ם דכינה, ששהוא רק מקור הרין שמינה דיין מתערין, על אכד"ם, לכן הוא באותיות ל"ג, יו"ן הוא חילוף ב"פ שם אלה"ם וז"א ודמלכות שכהו הוא דין ממש, על ב' אכד"ם, לכן אלו הב' חזכרם יחד באותיות יו"ן, והם כולם כתיבה אחת לגיון, כי כל הג' בחי' מתקשרין חד בחד סבלא פרוזא כמ"ש בזה"ג כפ' אחרי דס"ה ע"א ע"ש. ולהעיר מהל"ג ימים ימי טהר דלית זכר, ויג' ימים ימי טהר דלית נקבה, שענין ימי טהר מה שהרם טהור, דם הוא דיין, והוא טהור היינו המתקת הדין כשרשן שהוא חילוף לה"י אלה"ם ג"פ בכד"ט ג"פ, היינו ל"ג וי"ן. וזכרוננו שכבר רשום אצלי מזה באיזה רשימה בס"ד). זהו ח"ד לגיון, לכן הגליון יודע מאן נצח. ודקדוק הלשון שאילו לו, ל"ט דוקא, הוא כי תקף הרין מה שיכול להיות שלא ינצחו ח"ו הוא מצד הג' פ"ה"י שכ"א יותר על כד"ט במספר י"ב, וג"פ הוא מספר ל"ו, זהו שאילו ל"ו דוקא, היינו מאן נצח בחי' ל"ו, שנחסר בחי' ל"ו ונעשה ג"פ כד"ט מספר לגיון, והגליון הזה שהוא חילוף ג"פ אלה"ם ומתחלף השם באכד"ם, וי"ל קודשא מלכות כריך ז"א הוא כינה, והוא ג' שמות אלה"ם שבג' מקומות הללו כינה ז"א ומלכות. והנה מלבד זה שהגליון יודע שישראל ע"י התשובה

במניינא דאינון דאשתארו בין כך ובין כך נמנו אותם הימים ואינם עולים במנין של אלה שנשארו ווי לההוא בר נש דגרע יומיו קמי מלכא קדישא ולא שביק לעילא יומין לאתעטרא בהו בההוא עלמא ולא תקרבא בהדיהו קמי מלכא קדישא אוי לאותו אדם שנרע ימיו מלפני המלך הקדוש ולא הניח למעלה ימים להתעטר בהם באותו עולם ולהתקרב בהם לפני המלך הקדוש. ת"ח. כד קריבו אינון יומין קמי מלכא קדישא כאשר קרבים הימים האלו לפני המלך הקדוש אי הוא זכאה האי בר נש דנפיק מעלמא אם הוא צדיק אותו אדם שיצא מהעולם סליק ועאל באינון יומין, ואינון לבושי יקר דמתלבשא ביה נשמתיה ואינון יומין הוו דזכה בהו ולא חב בהו עולה ונכנס בימים האלו, והם לבושי כבוד שנשמתו מתלבשת בהם, והם הימים שזכה בהם ולא חטא בהם. ווי לההוא דגרע יומיו לעילא אוי לו למי שנרע הימים שלמעלה דכד בעאן לאלבשא ליה ביומוי כי כאשר רוצים להלביש אותו בימיו אינון יומין דפגים אותם ימים שפגם איהו בחובוי חסרין מההוא לבושא ואתלבש במנא חסרא הם כחטאיו חסרים מאותו לבוש, ומתלבש בכנר חסר כ"ש אי סגיאין אינון ולא להוי ליה לב"נ במה דאתלבש בההוא עלמא כ"ש אם הם רבים ואין לו לאדם במה להתלבש באותו עולם כדין, ווי ליה ווי לנפשיה דדיינין ליה בניהנם על אינון יומין אז אוי לו אוי לנפשו שדנים אותו בניהנם על אותם ימים יומין על יומין ימים על ימים יומין על יומין ימים, על אחד שנים דכד נפיק מהאי עלמא לא אשכח יומין דאתלבש בהו ולא הוי ליה לבושא במה דאתכסי שכאשר יוצא מהעוה"ז אינו מוצא ימים להתלבש בהם ואין לו לבוש במה להתכסות זכאין אינון צדיקא דיומיהון כלהון שמירין אינון לגביה דמלכא קדישא ואתעביד מנייהו לבושי יקר לאתלבשא בהו בעלמא דאתי אשרי הצדיקים שימיהם כולם שמורים הם אצל המלך הקדוש שעושה מהם לבושי כבוד להתלבש בהם בעוה"ב.

תנינן ברזא דמתניתין למדנו בסוד המשנה מאי דכתיב וידעו כי ערומים הם. ידיעה ידעי ממש דההוא לבושא דיקר דאתעביד מאינון יומין גרע מנייהו ולא אשתאר יומא מאינון יומין לאתלבשא ביה ידעו ידיעה ממש שאותו לבוש של כבוד שנעשה מאותם ימים נרע מהם ולא נשאר יום מאותם ימים להתלבש בהם הה"ד תהלים קל"ט גלמי ראו עיניך ועל ספרך כלם יכתבו ימים יוצרו. ימים יוצרו, ודאי ולא אחד בהם, דהא לא אשתאר חד מנייהו לאתלבשא בהו עד דאשתדל אדם ועבד תשובה שהרי לא נשאר אחד מהם להתלבש בהם עד שישתדל האדם ויעשה תשובה וקב"ה קביל ליה ועביד ליה מאנא לבושא אחרנין ולא מן יומיו והקב"ה יקבל אותו ויעשה לו כלי לבוש אחרים ולא מימיו הה"ד ויעש ה' אלה"ם לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם.

ידיד

ביאור המאמר

נפש

יומין כלומר, לא נשאר יום אחד מאותם הימים שנבראו כנוכר, שכיון שפגם אותו חטא, פגם ופסל כל אותם הימים שנבראו עמו. ולכן לא נשאר יום מאותם הימים. וז"ל רח"ו: זכאין אינון צדיקיא וכו'. הימים של האדם הם כפי מספר ניצוצי הנשמה אשר לו. ובהשתלם מספר הניצוצות, מסתיימין ימי האדם ואז מת. ובאותן הימים האדם עושה מצות ועוסק בתורה. וידעת כל העושה מצוה א' קונה לו פרקליט א'. וגם בלתי זה הימים עצמן של האדם הם כחות נבראים משרתי ניצוצות הנשמה ובהשתלם הימים האלו ע"י התורה והמצות, אז נעשין לבוש א' לנשמתו וכפי מספר חסרון הימים שלא עסק בתורה ובמצות, כך נשארים ניצוצי נשמתו חסרין כפי ערך ומנין הימים שחסרו אותן דשייכין לאותן הניצוצות ערומים. ואם בכל ימיו לא זכה, אז כל הנשמה נשארת ערומה. עכ"ל.

ימים יוצרו וגו' דהא לא אשתאר חד מנייהו וכו' שהרי לא נשאר אחד מהם להתלבש בהם עד שישתדל האדם ויעשה תשובה. ר"ל כי ימי האדם נוצרו ונבראו ביום בריאתו של אדה"ר כנ"ל,

שלא הספיק לחזור בתשובה ולתקן מה שקלקל באותם הימים, ואינם עולים במנין של אלה שנשארו. וממשיך ווי לההוא בר נש אוי לאותו אדם וכו'. **ת"ח. כד קריבו אינון יומין קמי מלכא קדישא** כאשר קרבים הימים האלו לפני המלך הקדוש וכו' **יומין על יומין ימים על ימים**, ר"ל ימים בניהנם על כל אותם הימים שחטא בהם וחסרו לו מן המנין **יומין על יומין על יום שחטא נענש בשני ענשים**. א. שדנים אותו בניהנם על אותם הימים שחטא כפי שראינו. ב. **דכד נפיק מהאי עלמא וכו'** שכאשר יוצא מהעוה"ז אינו מוצא ימים להתלבש בהם ואין לו לבוש במה להתכסות. הרי שני ענשים, הקרבת הנזק והרחקת התועלת. מהרא"ן. **זכאין צדיקא וכו' ואתעביד מנייהו לבושי יקר** אשרי הצדיקים שימיהם כולם שמורים הם אצל המלך הקדוש שעושה מהם לבושי כבוד להתלבש בהם בעוה"ב. ובענין לבושא דיקר כתב הרא"ן, הווא לבושא דיקר שהיה ראוי שיעשה מאינון יומין שנוצרו בעת יצירתם של אדם וחיה אם לא היו חוטאים, נרע מנייהו **ולא אשתאר יומא מאינון**

שעשו ביהכ"פ המתיקו את הדינין בשרשן, הנה זה בלבד אינו מספיק, אלא צריך גם המשכת החסדים וסכה ולולב ואתרוג שבכינה וז"א ומלכות להמתיקן, והוא ענין נקודת סגו"ל שכחסר, סגו"ל הוא ג"כ ל"ג ס"ו, כמו מספר לגיו"ן, והיינו שע"י החסדים נמתקו עוד הפעם הגבורות שנתחלפו בג"פ כד"ט שהם מספר לגיו"ן נמתקין עוד ע"י סגו"ל דחסדים, והוא ^{הסמינין ומלכא} והלגיון יודע מהסימנין, כי מאחר שנמתקו הגבורות בשרשן, בחילוף אכדט"ס, א"כ יהיה אח"כ גם ההמתקה דחסדים, נקודת סגו"ל שהוא ג"כ מספר לגיו"ן, (וזה צחק עשה לי אלהי"ם, שנעשה צחק ותענוג מהמתקה דהם אלהי"ם ג"פ מתחלה בחילוף ג"פ אכדט"ס, שהחילוף הוא ג"פ כד"ט מספר לגיו"ן, ואח"כ בנקודת סגו"ל דחסדים לגיו"ן סגו"ל הוא מספר צח"ק במוכחין), והוא שאחר תשובה דיהכ"פ, שע"י נמתקו הגבורות בשרשן, שתשובה הוא העלאה, יהי אח"כ סכה ולולב ואתרוג שהוא מהשכה בחי' חסדים, וכמא' רוח אייתי רוח ואמשיך רוח, וכן רצוא ושוב, ועפ"י כל האמור מובן שהנמשל רומה למשל, בהמשל הוא חר לגיון ובהנמשל הוא קב"ה.

אמנם עוד יש לדרקק בהלשון והוא בהמשל נקט רק פעם א' דינה, קדם מלכא לדינה ואח"כ במאן נצח, הוא נצח, לא נקט בהם דינה, ובהנמשל מלבד זה שנקט מתחלה דינה, עאלין לדינה קדם מלכא עלאה, כמו בהמשל, נקט עוד ג"פ דינה, ולא ידעי מאן נצח דינה, שאלו מאן נצח דינה, אינון נצחין דינא. הנה המשל הוא ממלכותא דארעא, והנמשל הוא מלכותא דרקיע, ומצינו בהילולי הארץ שעל כל צבא הארץ כתיב הלל א', הללו את ה' מן הארץ תנינים כו' אש וברד כו' ההרים כו' עץ פרי כו' עד זקנים עם נערים על כלם כתיב הללו א', ובהילולי השמים כתיב עם כל א' בפ"ע הללו, הללו את ה' מן השמים הללוהו במרומים הללוהו כל מלאכיו כו' וכן הלאה עד הללוהו שמי השמים כו'.

על התפילין וכן מצינו ער"ז בתפילין, תשי" כל ד' פרשיות יש בבית א', ובתשרי כל פרשה יש בית בפ"ע, וכן בנר חנוכה ככתם נר איש וביתו דהיינו נר א' לכל בני הבית ובמהדרין נר לכל אר"א, וכן בחשן ואפוד, באפור שבאחריו היו כל שמות

ת"ח. באברהם דזכה מה כתיב, בא בימים, משום דזכה. כד אסתלק מהאי עלמא כאשר הסתלק מהעוה"ז באינון יומין ממש דיליה עאל ואתלבש בהו ולא גרע מההוא לבוש יקר כלום באותם ימים ממש שלו נכנס ונתלבש בהם, ולא גרע מאותו לבוש כבוד כלום דכתיב בא בימים. באיוב מה כתיב איוב א' ויאמר ערום יצאתי מבטן אמי וערום אשוב שמה. דהא לא אשתאר לבושא לאתלבשא ביה כי לא נשאר לו לבוש לאתלבש בו. תנא. זכאין אינון צדיקא דיומיהון זכאין ואשתארו לעלמא דאתי אשרי הצדיקים שימיהם זכים ונשארים לעוה"ב וכד נפקין, מתחברין כלהו ואתעבידו לבושי יקר לאתלבשא ביה וכשיוצאים, מתחברים בולם ונעשים לבושי כבוד לאתלבש בהם ובההוא לבושא זכאין לאתענוגא מענוגא דעלמא דאתי ובאותו לבוש זוכים להתענוג מהענוג של העוה"ב ובההוא לבושא זמינין לאחייא ולמיקם ובאותו לבוש עתידים לחיות ולקום וכל אינון דאית להו לבושא יקומו וכל אלה שיש להם לבוש יקומו וה"ד איוב ל"ח ויתיצבו כמו לבוש. ווי לאינון חייבי עלמא דיומיהון בחוביהון חסרין ולא אשתאר מנייהו במה דאתכסיון כד יפקון מעלמא אוי לאותם חוטאי עולם שימיהם כחטאם ולא נשאר מהם במה להתכסות כאשר יצאו מן העולם. תנא. כל אינון זכאין דזכו לאתלבשא בלבוש יקר ביומיהון כל אלו הצדיקים שזכו להתלבש בלבושי כבוד כימיהם מתעטרין בההוא עלמא מעטורי דמתעטרי בהו אבהו מההוא נחל דנגיד ונפיק לגנתא דערין מתעטרים בעולם ההוא מעטרות שנתעטרו בהם האבות מאותו נהר הנמשך ויוצא לנן עדן הה"ד ישעיה נ"ח ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך וגו'. ואינון חייבי עלמא דלא זכו לאתלבשא בלבושא דיומיהון ואותם רשעי עולם שלא זכו להתלבש בלבוש של הימים שלהם עלייהו כתיב עליהם כתוב ירמיה י"ז והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבא טוב ושכן חררים במדבר.

אמר רבי יצחק זכאה חולקיה דיעקב דרחצנו יתיר הוה ליה אשרי חלקו של יעקב שבטחון גדול היה לו דכתיב ושכבתי עם אבותי, דאזכי בהו ולא באחרא שזכה בהם ולא באחר דאזכי בהו לאתלבשא ביומין דיליה וביומין דלהון שזכה להתלבש בימים שלהם ובימים שלו. רבי יהודה אמר. כתיב, וירח את ריח בנהו ויברכהו. בגדיו, בגדי עשו מבעי ליה היל"ל בגדי עשו דהא לאו דידיה הוה אלא דעשו הוה שהרי לא שלו היו אלא של עשו הנהו בגדים דכתיב אלה הכנדים שנכתב עליהם ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול החמודות, בגדי עשו כתיב, והכא ריח בגדיו דיעקב משמע. אלא הכי אוקימנא אלא כך העמדנו וירח, כלומר אסתכל להלאה וארר ריחא דלבושי דההוא

ידיד

ביאור המאמר

נפש

האבות מההוא נחל דנגיד ונפיק לגנתא דעדן מאותו נהר הנמשך ויוצא לנן עדן, היינו שפע הבינה שהוא נהר שמאירה חג"ת, ובגדרם ניצוץ למטה לעידון האבות ושאר הצדיקים ובנ"ע.

זכאה חולקיה דיעקב וכו' אשרי חלקו של יעקב שבטחון גדול היה לו דאזכי בהו לאתלבשא ביומין דיליה וביומין דלהון שזכה להתלבש בימים שלהם ובימים שלו. והענין הוא כי הוא האירם שהוא שלימו דאבהו. ולא ח"ו שיש איזה חסרון באבות, אלא אדרבה יש להם תענוג בסוד הרכבת אילן באילן וכולם קדושים, כי איזה תענוג גדול יותר יש לאדם כשרואה את בנו עולה עליו. וכן הוא מי שמזכה לחבירו, שאין לומר שיש איזה חסרון בחבירו אלא שמשלימים אחד את השני להגיע למעלה גדולה יותר.

וירח כלומר אסתכל ר"ל ברוח קדשו וראה וארר ריח דלבושו דההוא עלמא ר"ל שיצחק ראה שיעקב השלים את לבושי נשמתו לעוה"ב, ר"ל במעשיו התקין לעצמו את אותו חלוקא דרבנן שנשמתו חדיה מלוכשת בו. ואמר על אותם בגדים **דא הוא חקל דתפוחין קדישין** זהו שדה של

וכיון שחטא באותו יום שנברא, נפנמו ונפסלו כל אותם הימים מלהתיצב לפני הקב"ה באופן שלא נשארבהם אפילו אחד. וזהו ולא אחד בהם **ולא מן יומיו** ר"ל, כשיעשה תשובה הקב"ה יקבל אותו ויעשה לו כלי לבוש אחרים ולא מימיו, לפי שכבר נפנמו. והראיה שלאבטלה קללת המיתה שגם אדה"ר לעולם **הה"ד ויעש ה' אלהי"ם לאדם ולאשתו כתנות עור וגו'**. הענין, שאם לא היו חוטאים, אותן המצות שהיו עושים בג"ע היו רחניות והיו נעשים מהם לבושים רוחניים דקים, ואלו הן כתנות אור, דומיא לאותן הלבושים הנעשים מבח כוונות המצוות שהאדם מכיון בעוה"ז שהנשמה מתלבשת בהם בג"ע העליון. אבל לפי שחטאו וחזרו בתשובה, היו עושים המצות בכלים נשמיים, לכן גם הלבושים שנעשו מבח מצות אלה אף הם נשמיים ונקראים כתנות עור. ועיין זוהר פרשת פקודי דף רכ"ט ובפרשת ואחחנן דף רס"א. מהרא"ג.

תנא. כל אינון זכאין וכו' כל אלו הצדיקים שזכו להתלבש בלבושי כבוד כימיהם **מתעטרו בההוא עלמא** מתעטרים בעולם ההוא **מעטורי דמתעטרי בהו אבהו** מהעטרות שנתעטרו בהם

ש"פ משפטים, פרשת שקלים, מבה"ח אדר ה'תשי"ב 331

ה'תשי"ב 1734567

דעקרה), צ"ל הוזהירות שיהי' להם קיום (השלילה דמשכלה), שדוקא אז העבודה היא אמיתית, כמ"ש⁶⁴ שפת אמת תכון לעד.

אך עוד אחת צריך לשית עצות כנפשו, שגם כאשר עובד עבודתו כדבעי, הן בנוגע להשגה שבמוח, והן בנוגע להמדות שבלב, שהם בהתגלות לבו, ואינם דמיונות שוא, אלא אהבה ויראה אמיתיים, ונרגשים גם בקיום התומ"צ, שנוסף על קיום התומ"צ בפועל ממש, יודע הוא כוונת המצוות, ויודע גם ההמשכות שנעשות ע"י קיום המצוות [שע"י עבודת הצדקה ההמשכה היא בקו החסד, וע"י עבודת הגבורה, משפט גו' ביעקב⁶⁵, נעשית ההמשכה בקו הגבורה, וע"י לימוד התורה, שהוא קו האמצעי, נעשית ההמשכה בקו האמצעי], ועד שעבודתו היא באופן המרומוז בדיוק לשון הכתוב ועבדתם את הוי' אלקיכם, ששם הוי', הי' הוה ויהי' כאחד, ולמעלה יותר בחינת הוי' שלמעלה מהשתלשלות, נעשה אלקיכם, כחכם וחיותכם⁶⁶, הנה גם בהיותו במעמד ומצב כזה, צריך להזהר שלא תהי' לו שביעות רצון מעבודתו, שאז נשאר לעמוד על עמדו ואינו מוסיף להלך בעבודתו (ער שטעלט זיך אָפּ און גייט ניט ווייטער). כי, נוסף לזה שהרגש דשביעות רצון יכול לגרום לכך שהאהבה ויראה שכבר נולדו ונתגלו לא יהיו בקיומם (שזוהו"ע דמשכלה), הנה גם בשעה שעובד עבודתו באהבה ויראה, תהי' עבודתו במדידה והגבלה, במדה הנדרשת משביעות הרצון שלו⁶⁷. ועז"נ לא תהי' משכלה ועקרה בארצך, בארצך דייקא, שארץ הוא מלשון רצון⁶⁸, היינו, שלא יורגש אצלו אפילו שביעות רצון בלבד מעבודתו (ופשיטא שלא יהיו נרגשים הרצונות שלו, שאז הוא כלי מלא שאינו מחזיק, שאין לו בית קיבול כלל, בחינה הא' דעקרה הנ"ל).

וממשיך בכתוב את מספר ימיך אמלא⁶⁹, שזוהי העצה היעוצה כדי לפעול בנפשו הרגש של העדר שביעות הרצון. והענין בזה, שכאשר האדם מתבונן שניתנו לו ימים קצובים, ימים יוצרו גו'⁷⁰, לא

69) בהבא לקמן — ראה תו"א פרשתנו עט, סע"ב ואילך. תו"ח שם תלז, א ואילך. אנה"ת שם ע' אירסא ואילך.

70) תהלים קלט, טז. וראה זח"א רכד, א. תו"א שם. תו"ח שם תלז, ב ואילך. אנה"ת שם. וראה גם ד"ה וידבר גו' וארא שנה זו (לעיל ע' 267). ד"ה ואברהם זקן תשל"ח ובהנסמן שם (סה"מ מלוקט ח"א ע' רפט ואילך).

64) משלי יב, יט. וראה אוה"ת פרשתנו שם ע' א'רסה.

65) תהלים צט, ד.

66) ראה תו"א שם עט, א. תו"ח שם תלא, ב. אוה"ת שם ע' א'רנה.

67) ראה תו"א שם עח, סע"ד. תו"ח שם תלא, א. אוה"ת שם ריש ע' א'רנה.

68) ב"ר פ"ה, ח ובמתנות כהונה שם.

פחות ולא יותר, ובכל יום, בכל שעה ובכל רגע צריך לעבוד עבודתו למלא שליחותו בעלמא דין, הרי הוא טרוד בזה כל כך עד שאין לו פנאי כלל לחשוב אודות ענינים של מדריגות. וע"ד מאמר רבן יוחנן בן זכאי⁷¹ איני יודע באיזו דרך מוליכין אותי, ומהביאורים בזה⁷², שמצד גודל טרדתו במילוי שליחותו לא הי' לו פנאי לשים לב (צוהערן זיך) למדריגות שלו⁷³. והיינו, שהוא טרוד ושקוע כל כך (ער איז אזוי פיל פאַריאָגט, פאַראיינגט און פאַרטרונקען) במילוי שליחותו בכל יום ובכל שעה ובכל רגע, שאינו יודע מה נעשה עם שכלו ומדותיו, ועאכו"כ בנוגע למדרגות הנעלמות שבנפש⁷⁴. ומזה מובן במכ"ש וק"ו שלא שייך אצלו דגש של שביעות רצון, כי, בידעו שבכל רגע ורגע צריך למלא את שליחותו, ואם עובר רגע שאינו עובד עבודתו, ה"ז לא רק שהי' יכול להתעלות ולשגשג בעבודתו (ער האָט געקענט שטייגן) ולא עשה כן, אלא ענד זאת, שברגע זה שאינו עובד עבודתו, מורד⁷⁵ הוא... במלך מלכי המלכים... הקב"ה בכך שאינו ממלא את שליחותו, הרי, לא זו בלבד שלא שייך אצלו הרגש של שביעות רצון, בארצך, אלא אדרבה, ווען מען פרעגט אים וואָס איז באַ דיר מיטן בארצך, זועק הוא (שרייט ער אויס) במר נפשו: מה לי רצון, מה לי תענוג, מה לי אהבה, מה לי יראה (וואָס מיר רצון, וואָס מיר תענוג, וואָס מיר אהבה, וואָס מיר יראה), כיצד יכול לחשוב על ענינים של מדריגות בה בשעה שצריך לעמוד על המשמר שלא יעבור אפילו רגע אחד במצב של מרידה במלכות ח"ו מצד החסרון במילוי השליחות ברגע זה.

והנה כאשר האדם מקיים הציווי לא תהי' משכלה ועקרה בארצך, שעושה כל אשר ביכלתו שתהי' עבודתו באהבה ויראה אמיתיים שיש להם קיום, ומתוך העדר שביעות רצון כו' כנ"ל, אזי מוסיפים ומבטיחים לו מלמעלה שלא תהי' (בלשון הבטחה) משכלה ועקרה בארצך (חסר קצת).

71) להעיר מד"ה ויקח ה"א שנה זו (לעיל

ע' 105). ד"ה בראשית ברא תשי"ג (סה"מ תשי"ג ע' 303 ואילך).

72) בחלק זה דהמאמר פרץ כ"ק אדמו"ר שליט"א בבכי רב, והניח ראשו הק' על השולחן, ורק לאחרי משך זמן המשיך באמירת המאמר (המו"ל).

73) ברכות כח, ב.

74) ראה עוד ביאורים במאמרי אדה"ז הקצרים ע' שט. ועם הגהות — ארה"ת פינחס ע' אנט ואילך. סה"מ תרכ"ו ע' קעא ואילך. תרמ"ו ע' יד ואילך. תרצ"ו ע' 50 ואילך.

75) להעיר מקיצורים והערות לתניא ע' מז.

ועפ"ז יש להוסיף ביאור במש"נ את מספר ימיך אמלא, אמלא דייקא, שזהו"ע שבא מלמעלה דוקא (נוסף על ההתבוננות דהאדם במספר הימים שנקצבו לו), ובזה גופא בלשון נוכח, ע"י שלישי המדבר, בחינת עצמות ומהות א"ס ב"ה שלמעלה מהשתלשלות (כנ"ל). והענין בזה, שגם אם יש איזה פגם וחסרון במספר הימים דעבודת האדם, שהיו אצלו ימים שבהם לא מילא את שליחותו, או אפילו ימים שבהם עשה גם ענינים בלתי-רצויים כו', הרי מצד בחינת שלישי המדבר שלמעלה מהשתלשלות, ששם לא שייך ענין של פגם, מתמלא מספר הימים הקצוב לו, ועוד יותר מכפי הקצוב כו', שכל הימים נעשים מלאים⁷⁶, ולא רק ימים מלאים, אלא גם ימים מאירים, שזהו הדיוק דמספר ימיך⁷⁷, מספר מלשון⁷⁸ השמים מספרים פי' דמנהרין ומנצצין⁷⁹, ומלשון אבן ספיר, שהוא לשון ספירות ובהירות.

וזהו גם מש"נ והסירותי מחלה מקרבך בלשון נוכח, כשלישי המדבר. דהנה, המחלה שעלי' נאמר והסירותי גו', היא מחלה כזו שיכולה להיות גם כאשר ועבדתם את הוי' אלקיכם, וגם כאשר וברך את לחמך ומימך, דלחמך ומימך קאי על תורה שבכתב ותורה שבעל פה⁸⁰, או תורה ומצוות⁸¹, ועז"נ וברך את לחמך ומימך, שהעבודה בתומ"צ היא מצד הברכה דשם הוי', וגם אז עדיין יכולה להיות מחלה, וצ"ל והסירותי מחלה גו' ע"י שלישי המדבר דוקא. והענין בזה⁸², שמחלה שנאמרה כאן, מחלה סתם, היא השורש לכל המחלות, והיא הענין דהרגש עצמו שבא בסיבת חטא עץ הדעת⁸³, כידוע שקודם החטא לא הי' הענין דהרגש עצמו, וכמ"ש⁸⁴ ויהיו שניהם גו' ולא יתבוששו, וענין החטא הוא שנעשה הרגש עצמו, כמ"ש⁸⁵ ותרא האשה כי טוב העץ למאכל גו'. וזהו שגם כאשר ועבדתם את הוי' אלקיכם וברך את לחמך ואת מימך יכול להיות (וישנו) ענין המחלה, שהו"ע הרגש עצמו, כיון שחטא

(81) תו"ח שם תמ, סע"א ואילך.
 (82) בהבא לקמן — ראה תו"א פרשתנו עט, ג"ד. תו"ח שם תמ, א ואילך. אוה"ת שם ע' א'רסב. מאמרי אדה"ז תקס"ח שם ס"ע תי ואילך. אוה"ת שם ס"ע א'ריא ואילך. ע' א'רכה ואילך. ע' א'רלה ואילך.
 (83) ראה תו"א שם עט, ד. תו"ח שם תמ, ב ואילך. אוה"ת שם ע' א'רסב. ועוד.
 (84) בראשית ב, כה.
 (85) שם ג, ו.

(76) ראה תו"ח שם תלט, ב ואילך. וראה אוה"ת פרשתנו ע' א'רסו. שם (כרך ז) ס"ע ב'תשלא.
 (77) בהבא לקמן — ראה תו"א פרשתנו עט, ג. תו"ח שם תמ, רע"א. אוה"ת שם ע' א'רסב.
 (78) תהלים יט, ב.
 (79) ראה זח"ב קלו, ב.
 (80) מאמרי אדה"ז תקס"ח שם. אוה"ת שם ע' א'רכה ואילך. א'רכו. א'רלה.

עץ הדעת פעל על כולם, גם על צדיקים, וגם על צדיקים גמורים, וכמארז"ל⁸⁶ ד' מתו בעטיו של נחש, שהם צדיקים היותר גדולים, שסיבת מיתתם אינה אלא בגלל חטא עה"ד, ולכן, גם בצדיקים גמורים שייך הענין דהרגש עצמו, וכידוע⁸⁷ שאפילו צדיק גמור עובד ה' ביראה ואהבה בתענוגים, אינו בטל במציאות לגמרי אלא הוא דבר בפני עצמו ירא ה' ואוהבו, יש מי שאוהב, ולא יגיע למעלת דביקותו בה' כמו שהיתה נשמתו קודם ירידתה למטה. ועאכו"כ בנוגע לבינונים ואלה שלמטה מזה, שאצלם בודאי ישנו הענין דהרגש עצמו. והסרת המחלה דהרגש עצמו אינה יכולה להיות ע"י עבודת האדם בכח עצמו, כי אם ע"י המשכה נעלית ביותר, ועז"נ והסירותי דייקא, בלשון נוכח, שקאי על עצמות ומהות א"ס ב"ה כנ"ל.

וכל ענינים אלה נמשכים גם בגשמיות, הן בנוגע למזונא רויחא, שעז"נ וברך את לחמך ואת מימך, הן בנוגע לחיי, שעז"נ והסירותי מחלה מקרבך, ומוסיף את מספר ימיך אמלא, והן בנוגע לבני, שעז"נ לא תהי' משכלה ועקרה בארצך. וכל זה נעשה הכנה לענין כניסת הארץ (שעל זה מדובר בהמשך הכתובים⁸⁸), כן תהי' לנו במהרה בימינו ע"י משיח צדקנו⁸⁹.

0224507 תמונה

(86) שבת נה, ב. כ"ב יז, א. וראה גם לקו"ש חכ"ד ע' 132 ואילך.
 (87) ראה גם תניא פל"ה (מד, סע"א (המו"ל).
 (88) בפסוקים כז"לא.
 (89) חסר אריכות הדברים בסיום המאמר ואילך).